

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e

Kartpostallarda Yadigâr Edirne

Zeynep Emel Ekim

Edirne Kitaplığı

"Her şey biter, Edirne bitmez."

ISBN 978-975-17-5716-6

9 789751 757166

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kartpostallarda Yadigâr Edirne

Zeynep Emel Ekim

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e

Kartpostallarda Yadigâr Edirne

Zeynep Emel Ekim

٢٤ — ٢٥ تشرین ثانی ٣٣٨

آناطولینك مجاهدهٔ مقدسه‌سی سایه‌سنده استخلاص اولنان سوكیلی ادرنه‌یه لوای اسلامی تكرار دیكن و سلطنت ملیه‌یی اداره‌یه مأمور هیئت محترمه شرفنه ادرنه بلدیه‌سی طرفندن ویریلان ضیافت لیسته‌سیدر.

١ — مهاجر چورباسی
٢ — تراكیا آت قیزارتمه‌سی
٣ — ادرنه بورككی
٤ — كبره‌ویر
٥ — قایماقلی سلطنت ملیه قدایفی
٦ — میثاق ملی میوه‌سی

TÜRKİYE YÜZYILI

T.C. EDİRNE VALİLİĞİ

EDİRNE VALİLİĞİ KÜLTÜR YAYINLARI

Edirne Kitaplığı Yayın No:30 ISBN: 978- 975- 17-5716-6

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E KARTPOSTALLARDA YADİGÂR EDİRNE

Yazar: Doç. Dr. Zeynep Emel EKİM

Kartpostal ve Fotoğraf Arşivi: Doç. Dr. Zeynep Emel EKİM

Editör: Dr. Fatma SEDES

Koordinatör: Kemal SOYTÜRK (Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürü)

Kapak ve Sayfa Tasarımı: duetreklam.com.tr

Baskı-Cilt: Seçil Ofset

Birinci Baskı, Ekim 2023

Bu eserin tüm yayın hakları Edirne Valiliğine aittir.
Eserde yer alan yazıların, kartpostalların ve fotoğrafların yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve arşiv sahibinin yazılı izni olmaksızın, mekanik, fotokopi vb. hiçbir yolla çoğaltılamaz ve arşiv niteliğindeki kartpostal ve fotoğraflar arşiv sahibinden izinsiz hiçbir amaçla kullanılamaz.

Edirne Kitaplığı
"Her şey biter, Edirne bitmez."

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e

Kartpostallarda Yadigâr Edirne

Zeynep Emel Ekim

T.C. EDİRNE VALİLİĞİ

ÖN SÖZ

Anadolu'yu Avrupa'ya bağlayan Trakya Yarımadası'nda yer alan Edirne'nin stratejik konumu nedeni ile kültürlerin buluştuğu bir merkez olmuştur. Trak kavimleri, Romalılar, Doğu Roma (Bizans), Osmanlı ve Cumhuriyetimizin izlerini taşıyan Edirne, tarihi ve kültürel değerler açısından oldukça zengin bir kenttir. Osmanlı İmparatorluğu'na yaklaşık bir asır başkentlik yapmış olan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin tarihi kültürel mirasının en etkileyici şekilde hissedildiği şehirlerden birisi olan Edirne kenti; üzerinde birçok medeniyetin izlerini taşıması sebebiyle, önemli bir kültür ve uygarlık merkezine dönüşmüş ve her daim önemini muhafaza etmiştir.

Edirne ilimiz camileri, kervansarayları, imarethaneleri, Meriç ve Tunca nehirleri üzerindeki köprüleri, çeşme ve sebilleri, sivil mimari örnekleri, hanları, hamamları, çarşıları, kumsalları, sosyo-kültürel öğeleri, farklı dinlere ait yapıları ile tarihi yapılarıyla geçmişi günümüze taşır.

"Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kartpostallarda Yadigâr Edirne" isimli bu eserde, 19. yüzyıl sonları ile 1930 yılları arasına tarihlenen, kıymetli ve nadir Edirne tarihi kartpostallarının güzelliklerini keşfedeceksiniz. Osmanlı topraklarında kartpostalın kullanılmaya başlanmasıyla birlikte en nadide kartpostallara konu olan Edirne şehrimizi anlatan bu eserde, o dönemin yaşam tarzı, kültürel özellikleri, tarihsel mekanları ve yapıları, şehrimizin büyüleyici atmosferi yansıtılmaktadır.

Geçmişin en canlı tanıkları olarak karşımıza çıkan ve özenle korunması gereken bir kültürel miras niteliği taşıyan kartpostallar bir iletişim aracı iken zamanla tarihi belge değeri kazanmıştır. Eserde yer alan her bir kartpostal, bizlere bir zamanlar yaşanmış bir anının ve duygunun izini taşıyarak o dönemin kültürel, sosyal ve tarihsel dokusunu yansıtırken, aynı zamanda bir zaman makinesi gibi bizleri o döneme taşıyacağına inanıyorum.

Edirne İlimizin zengin tarihi kültürel dokusunu yansıtan bu eser; geçmişe bir pencere açarak, bizleri şehrin köklü geçmişine bir yolculuğa çıkarmakta, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı dönemlerine ait yaşam tarzlarını tarih ve kültürseverlere anlatma fırsatı sunacak ve şehrimizin kültürel mirasının önemine vurgu yaparak, korunması konusunda teşvik edici bir rol oynayacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle şehrimizin ve ülkemizin kültür hayatına önemli bir katkı sunacağı düşünülen bu eserin oluşturulmasında ve hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Yunus SEZER
Edirne Valisi

SUNUŞ

Türkçeye Fransızca "carte postale" kelimesinden geçmiş olan kartpostallar, 1885-1895 yıllarında Osmanlı topraklarında kullanılmaya başlanmış, sonrasında yaygınlaşmaları neticesinde Osmanlı şehirlerinin tarihi, siyasi ve sosyal hayatı hakkında bize fikir verir olmuşlardır. İşte o şehirlerden biri de Edirne'dir.

Trak boyu olan Odrisler tarafından kurulan, zaman içerisinde Orestlerin kolonisi olan Edirne şehri Roma İmparatoru Hadrianus tarafından yeniden kurularak Hadrianopolis adını almıştır. Edirne, Sultan I. Murad tarafından fetih olunduktan sonra büyük bir hızla Türkleşmeye başlamış, bu bağlamda birçok anıt eseri bağrında taşıyan özel bir belde olmuştur. Ancak 1751 senesindeki büyük deprem, 1905 senesindeki büyük yangından sonra Edirne'de ciddi can ve mal kayıpları yaşanmış, 1803 senesinde Meriç ve Tunca nehirlerinin taşmasıyla yüzlerce ev yıkılmıştır. Şehrin on üç ay işgal edilmesine yol açan 1877-1878 Türk Rus savaşı ve 1912 senesindeki Balkan Savaşları'nda Edirne'nin birçok bölgesi yakılmış, nerede anıt sayılabilecek bir yapısal eser varsa çoğu harap olmuş ve tahrip edilmiştir.

1912 senesinde, yüz altmış gün müddetle Şükrü Paşa'nın kahramanca savunmasına rağmen teslim olmak zorunda kalan Edirne, 1913 senesinde imzalanan Bükreş Antlaşması ile Osmanlı toprağı sayılmıştır. Edirne şehri, 26 Temmuz 1930'da bir de kasırga yaşamış, şehirdeki birçok caminin minare külâhları, evlerin çatıları havaya uçmuştur.

Edirne'nin yaşadığı tüm bu acı olaylar, kentin harap olmuş evleri, camilerin yıkılmış minareleri kartpostallara ve fotoğraflara yansımıştır. Birer tarihi belge niteliği taşıyan bu kartpostalların, konularına ve editörlerine göre incelenmesi gerekmektedir.

Edirne ile ilgili kartpostal yayımcılığı da gelişmiştir. Kitapta örneklerini sunduğum Nessim Behar, Isaac J. Canetti, B. Vafiades, Jacques Saül, A. İleff, Joseph N. Mitrani 19.yüzyılda Edirne ile ilgili kartpostal üreten editörlerdendir. Moise J. Israilovitch'in genelde İstanbul temalı kartpostallar üretse de Edirne temalı kartpostalları da bulunur. 20.yüzyıl başlarında Foto Edirne, Foto Şevki, Foto Ahmed, Sakarya Fotoğrafhanesi, Foto Fettah gibi fotoğrafçılar Edirne ile ilgili fotokart tarzında kartpostallar hazırlamışlardır. Devlet Basımevi'nin de Edirne için kartpostalları bulunmaktadır.

Bu kitapta, Bulgaristan ve Prag'da basılmış Edirne temalı kartpostalların editörlerinden ve matbaalarından ilk kez bahsedilmiştir. Bu sebeple kartpostal koleksiyonculuğu açısından da bir değer ifade ettiğini düşünmekteyim. Şunu özellikle vurgulamak gerekiyor ki bunların bir kısmı 26 Mart 1913'teki Bulgar işgalinden sonra basılmış olan propaganda amaçlı kartpostallardır. Kitapta örneklerini sunduğum bu kartpostallardaki notlarda Bulgar milliyetçiliği yanında Türk düşmanlığı da mevcuttur. Ivan D. Bajdarov (Sofya), Moderno Iscustvo (Kroum Marinoff-Philippople-Filibe), Librairie de la Cour (J. B. Kassuroff, Sofia), Moderna Knijarnitsa (Hristo N. Malinov, Plovdiv-Filibe), Gladston Matbaa "Vitosa" Sofya, Stanke Ivanov Knizar (Sofya Bulvar, Dragoman), B. Neibert (Prag, Smihov, Çekya) Edirne kartpostalları üretmişlerdir.

Bulgar kartpostallarının kara propagandalarına karşın bizde de zaferlerimizi yansıtarak halka moral güç veren, Milli mücadelemizi yücelten çeşitli kartpostallar basılmıştır. Edirne Müdafii Şükrü Paşa ve kahraman Türk ordusunu gösteren kartpostallar bunlara örnektir.

Kitapta yer verdiğimiz Edirne kartpostal ve fotoğrafları, 19.yüzyıl sonları ile 1930 yılları arasına tarihlenmektedir. Bunlar o zamanki sokakları, caddeleri, anıtları, devlet yapılarını, şehrin panoramasını, mimarisini, parklarını, sosyal ve siyasi olaylarını, şahıslarını, esnaflarını, günlük hayattan kesitleri, savaşları, yaşanan deprem, sel, kasırga gibi afetleri göstermesi bakımından şüphesiz belge niteliğindedir.

Kartpostalda görülen yapılar, sanat tarihi ve mimari açıdan değerlendirilerek zaman içindeki geçirmiş oldukları değişim ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu arada günümüze kadar gelemeyen birçok yapı da göz ardı edilmemiştir.

Bu kartpostallardan Selimiye Cami ile ilgili bir kartpostalın üstünde Selimiye Cami ile ilgili pullar ve Edirne posta mührü vardır. Tarihi açıdan önem arz eden bu kartpostal pulun konusu, kartpostalın konusu ve mühür birlikteliği açısından bir uyum sergilemektedir. Bu açıdan bakıldığında kartpostalların üzerindeki mühür ve pul gibi detayların, posta tarihimiz için de önemli kaynak olduğu düşüncesindeyim. Kitapta bahsi geçen bir başka önemli husus da kartpostalların arkasındaki mühürlerdir. 37A No'lu kartpostalın arkasında "Vergiden muaf savaş esiri kaşesi" bulunması ilginçtir.

Yine bu kartpostallardan Meriç Köprüsü ile ilgili olanlar incelendiğinde suyun ve karın gücü ile yıkılmış bir kuş evi görülmektedir (Kartpostal 44). Günümüze bu kuş evinin ise tünek sıraları gelebilmiştir. Fakat yayınlarda eski kartpostallardaki kuş evine dair görseller incelenmediğinden kuş evinden, kuş tünekliği şeklinde bahsedilmiştir. Dolayısıyla bir yapıyı incelerken o yapıya dair tüm tarihi görsellerin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Günümüze gelemeyen Yemiş Kapanı'nı da var oluşundan yok oluşuna kadar geçirdiği tarihsel süreç kartpostallardaki görseller üzerinden kitapta değerlendirilmiştir.

Kartpostalların arkalarına yazılan bilgiler de tarihimize ışık tutmaktadır. 20A No'lu kartpostalın arkasındaki Osmanlıca yazışmada, 1910 senelerinde Meriç Nehri'nin donduğunu ve bu yıllarda çok sert bir kış yaşanmasına rağmen zor koşullarda vazifelerini yerine getirmelerinden bahsedilmiştir.

25 Kasım 1922'de Mudanya Mütarekesi'nden sonra Türk ordusu Edirne'ye girer ve 24 Temmuz 1923'teki Lozan Antlaşması ile Edirne bir sınır kenti haline gelir. Günümüzde gündemden halen düşmeyen Kurtuluş Savaşı'nın siyasi manifestosu Misak-ı Milli onuruna basılan bir kartpostal, Misak-ı Milli onuruna Edirne'de düzenlenen bir yemeğin davetiyesidir. (Kartpostal 108) Bu kartpostaldaki davetin verildiği tarih olan 25 Kasım Edirne'nin Kurtuluşu gününde, her sene yapılması, zikredilen yemeklerin davetlilere sunulması ile, o günün ve milli yeminimizin anısı tekrar yaşatılmış olacaktır.

Bu eserin vücuda gelmesinde büyük katkıları olan başta Edirne Valisi Sayın Yunus Sezer Beyefendi'ye, Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürü Kemal Soytürk Beyefendi'ye, Osmanlıca çevirilerde Selimiye Yazma Eser Kütüphane Müdürü Muhammed Hızarcı'ya, Bulgarca çevirilerde Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Dr. Öğretim Üyesi Myumyun Yasharov Isov ve Nedret Kahraman'a, Fransızca çevirilerde Profesyonel Tur Rehberi Özer Şahin'e, Edirne İl Kültür Müdürlüğü Folklor araştırmacısı Yıldız Gündoğdu'ya, Alkan Şimşek Beyefendi'ye, sevgili arkadaşım Dr. Fatma Işılay Yıldırım'a, sevgili Hocam Dr. Fatma Sedes Hanımefendi'ye başta olmak üzere kitabın basımında emeği geçen tüm çalışanlara çok teşekkür ediyorum.

19.yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı arasındaki zaman dilimini kapsayan okuyanı Edirne ile ilgili tarihi bir yolculuğa çıkaracağını düşündüğüm "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kartpostallarda Yadigâr Edirne" kitabı ile Edirne şehrinin mimarisi, sosyal hayatı, askeri ve siyasi tarihi hakkında önemli bir boşluğun dolduracağı inancındayım.

Cumhuriyetimizin ilanının 100. Yıl dönümüne denk gelen elinizdeki bu kitap Serhat şehri Edirne'mize ve güzeller güzeli ülkemize hayırlı olsun.

Doç. Dr. Zeynep Emel Ekim
Ekim 2023 İstanbul

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

Fotoğraf 1

Yığma kagir teknikle inşa edilmiş olan Edirne Belediye Binası, bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşur. Ön cephesindeki birinci kat balkonunun mermer korkuluğunun altında "Daire-i Umur-ı Belediye" yazmaktadır. Belediye işlevini günümüzde de sürdürmektedir. Fotoğrafta Osmanlıca kitabenin üstü "Belediye" yazılı bir levha ile örtülmüştür. Yapının parapetinde boş kartuşların arasında kaideli sütunlar görülür. Fakat günümüzde parapetteki bu süsler bulunmamaktadır, parapetin düz bir cephesi bulunur. Yapının ana giriş kapısının iki yanındaki iyon başlıklı sütunlar neoklasik üslubu yansıtmaktadır. Aynı zamanda tüm cepheleri dolanan saçak altındaki korniş sırası ve profilli silme hattı cephelere ritm, hareket ve uyum kazandırmıştır. Dairesel kemerli ve kilit taşlı pencereler pilasterlere oturmaktadır. Ticaret merkezlerine yakın bir konumda inşa edilmiştir. 3 Ocak 1901 tarihli ve 269 sayılı Malumat Dergisi'nin, baş sayfasında yapının açılış törenini gösteren bir fotoğrafının yer alması bu tarihlerde inşaasının tamamlandığını gösterir. [1]

1. Emre Kolay, Sultan, "II. Abdülhamid Dönemi'nde Doğu Trakya'da İnşa Edilen Belediye Binaları" DTCF Dergisi, 60.2 (2020), s.608.

Kartpostal 2

1884 senesinde dönemin Edirne Valisi Kadri Paşa tarafından "Mülkiye Rüşdiyesi" olarak Mahkeme bayırında, Kara Mustafa Paşa Sarayı arsasının bir bölümünde Sitti Şah Sultan Cami yanında inşa edilmiştir. İki yıl sonra Edirne Valisi Hacı İzzet Paşa tarafından İdadiye (Lise) çevrilmiştir. 1894 senesinde Hacı İzzet Paşa tarafından binanın arka kısmına yükseklik, genişlik ve cephe karakteri bakımından aynı mimari karakterde bir yapı daha eklenir. Aynı yıl okul yatılı okul haline getirilmiştir.[2]

1910 yılında Vali Hacı Adil Bey zamanında binanın üzerine geniş yatakhanelerin olduğu bir kat daha ilave edilmiş ve Mektebi Sultani olmuştur. 1922'de Edirne'nin işgalden kurtulmasından sonra lise olarak eğitime başlamıştır. 1953 yılında Yenice-Gönen'de meydana gelen depremde sonradan ilave edilen kat yıkılmıştır. 1966 senesinde Edirne Merkez Ortaokulu, 1969 yılından itibaren ise adı değişerek Atatürk Ortaokulu olarak hizmete günümüze kadar devam etmiştir.[3]

Yapının dış cephesi neoklasik üslubu yansıtmaktadır. Basık kemerli bodrum kat pencereleri, üstünde yuvarlak kemerli zemin kat pencereleri sıralanır. Düz kemerli birinci normal kat pencerelerinin üstünde ise keskin profilli silmelerden sonra ilave kat olan ikinci normal kat görülür. Yapının ana giriş kapısı önüne ahşaptan bir yağmurluk (rüzgarlık) yapıya soğuk girmemesi için yapılmıştır. Yapının köşelerindeki pilasterler ve köşe taşları, pencere pervazları ile beraber beyaza boyandığından kontrast oluşturur.

2 Ratip Kazancıgil, Nilüfer Gökçe, Ender Bilar, Edirne'nin Eğitim Tarihi (İlk - Orta Öğretim 1361 – 2005), Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2006, s. 253.
3 https://edirneataturk.meb.k12.tr

Kartpostal 3A

Kitâbesinden, 1871 yılında Sultan Abdülaziz tarafından Edirne Askeri Lisesi olarak inşa edildiğini öğrenmekteyiz. Edirne Askeri Lisesi, 1905 yılında Harp Okulu olarak hizmete başlar. İşgal yıllarında, işgal kuvvetleri tarafından hastane olarak kullanılırken bir kısmı yanmıştır. 1922 yılında Edirne'nin kurtuluşundan sonra boş kalan binada Edirne Kız Öğretmen Okulu açılmıştır. 1932 yılında Kız Öğretmen Okulu şimdiki binasına taşınınca burası Gazi Yatılı İlkokulu'na devredilmiştir. Bina sonraki yıllar Askerlik Şubesi emrine verilmiş, 1949 yılında ise Jandarma Er Okulu'na tahsis edilmiştir. Askeriye tarafından 1965 yılında, restorasyonuna başlanmıştır. Harbiye Kışlası olarak da bilinen bina 2008 yılında Trakya Üniversitesi 'ne devredilmiştir.[4] Günümüzde Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından kullanılır.

Kartpostalda Hicri 1333 (1915) senesinde Edirne Askeri İdadisi, Rüşdiye birinci sınıfında yazılıdır. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.[5] Yapı bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşur. Yapının doğu cephesinin ortasında bulunan üçgen bir alınlıkla sonlanan ana giriş aksı öne doğru taşkındır. Yapının cephesindeki kütlelerin öne doğru çıkması 19. yüzyıl batılılaşma döneminin bir özelliğidir. Böylece yapının plan kurgusu da dışarıdan algılanmaktadır. Yapının merdivenlerle ulaşılan giriş kısmı sütunların taşıdığı eyvanımsı bir giriştir.

4 Servet Ünkazan, Edirne ve Çevresinde Osmanlı Dönemi Askerî Mimari, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013, s.66.
5 Kartpostal numarası 54'tür. Canetti'nin kartpostalları son derece nadirdir. Gökhun Yılmaz, Osmanlı Dönemi Kartpostal Editörleri 1895-1923 Anadolu, Trakya, İstanbul, Yek Matbaacılık, İstanbul 2019, s.91.

Kartpostal 3B

3B ve 3C olarak numaralanmış fotoğraflar, Edirne Kız Öğretmen Okulu olan Edirne Askeri İdadisi'nin, 1922 senesinden sonra çekilmiş bir fotoğrafıdır. Fotoğraf 3B yapının kuzey cephesidir. Selimiye Cami yapının gerisinden görülür.

Kartpostal 3C

Fotoğraf 3C, yapının güney cihetten bir görünümüdür. Doğu ve batı cephelerinin güneye bakan yan cepheleri ve yapının avluya bakan kuzey ve batı cepheleri fotoğrafta görülür. Yapının güney aksında biri diğerinden küçük olan iki kubbeli bir hamam da mevcuttur. Hamam günümüze gelememiştir.

Fotoğraf 4

İnşaası 1912-13 yıllarında biten yapı, Erkek Öğretmen Okulu (Muallim Mektebi) olarak faaliyete geçmiştir.[6] 1940 yılında, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması ile Dârülmuallimîn bu binadan taşınarak Sivas'a gider. Boş kalan bina, 1941-1942 eğitim ve öğretim yılından itibaren Edirne Lisesi'ne verilmiştir.[7] Üçlü yuvarlak kemerli girişin üzerinde yer alan balkonda harfler ile aplik edilmiş Osmanlıca Dârülmuallimin yazısı görülür. Yapının orta aksından iki yandan yükselen yuvarlak pencereli kuleler yapıyı anıtsallaştırır. Balkonun, eğrisel parapetlerin ve kulelerin köşelerinde volütlü bir deniz kabuklusunu anımsatan motifler kullanılmıştır. Kagir yapıdaki volta döşeme sistemi, yapının 1978 yılında geçirdiği yangından sonra başlayan restorasyon çalışmalarında betonarme olarak yenilenmiştir.[8] Yapının geçirdiği tadilatlar yapının özgün olan cephesinde birtakım değişikliklere neden olmuştur.

6 Fotoğrafın arkasında 9 Haziran 1331 (1912-13) tarihi vardır.
7 Nurcan Toprak, Edirne'de Geç Dönem Osmanlı Eğitim Yapıları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019, s.46-47.
8 Merve Arslan Çinko, Zeynep Eres, "Arşiv Belgeleriyle 19-20. Yüzyıl Edirne Vilayetinin Eğitim Tarihi ve Yapıları Üzerine Değerlendirmeler", Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi, 11/1, Temmuz 2022, s. 89.

Fotoğraf 5

Musevi Cemaati'nden, Gaçton Mayer adında bir hayırsever tarafından okulun arazisi satın alınmıştır. Okulun 1903 yılında yapımına başlanır ve inşaası 1905 yılında tamamlanır. Alyans Musevi Okulu olarak eğitim ve öğretime başlar. Sonradan Türk Musevi Okulu olarak anılır. 1939 yılında kapanan okul Askeri Hastane olarak hizmet vermiştir. 1942 yılında boş kalan bina, 1943 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilerek günümüze kadar İnönü İlkokulu olarak faaliyet göstermiştir.[9]

Yapının orta modülü dışarı taşkın olup üçgen bir alınlık ile sonlanır. Bu modülde yer alan ana girişin üzerinde önde iki sütuna, geride duvara dayalı dalgalı bir saçak bulunur. Neo- klasik cephe düzeninin baskın olduğu yapının cephesinde katlar arasında belirgin profilli silmeler bulunur. Yapının özgün olduğu dönemi yansıtan fotoğrafında ortasında bir adet penceresi bulunan üçgen alınlık, giriş saçağı ve çatı saçağı altındaki dairesel pencereler görülmektedir. Fakat günümüzde yapılan tadilatlar sonucu bu mimari öğeler kaldırılmıştır.

Fotoğrafın üstünde Osmanlıca "Türk Kız Musevi İlk Mektebi" yazmaktadır.

9 Toprak, a.g.t., s. 21.

Kartpostal 6A

Atatürk Bulvarı (Eski Talat Paşa asfaltı) üzerinde bulunan Müşirlik Dairesi (Daire-i Müşir), kitâbesine göre 1899 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından inşa ettirilmiştir.

Bodrum, zemin ve bir normal kat ile inşa edilen yapının tüm cephelerinde bazı mekânlar ileri çekilerek cepheye hareket kazandırılmıştır. Yapıya giriş, üstünde bulunan balkonu dört adet yivli sütun ile taşıyan üç tarafı açık bir mekândan sağlanır. Öne taşkın giriş kısmında, alt ve üst katlarda yuvarlak kemerli pencereler kullanılmıştır. Yapının diğer cephelerinde bodrum katta basık, zemin katta yuvarlak ve birinci normal katta ise düz kemerli pencere görülür.

Daire-i Müşir, 1899-1908 yılları arasında Ordu Karargâhı (Tugay Karargâhı), 1913 yılına kadar Müstahkem Mevkii Karargâhı, 1913 senesinde kısa bir süre Mısır Hilal-i Ahmeri olarak hizmet verir. 1915-20 yıllarında Kolordu Karargâhı, Edirne'nin Yunan işgali sırasında 1920-22 yıllarında işgal kuvvetleri karargâhı, 1922 senesinde bir müddet boş kalan bina, 1924-34 yıllarında Edirne Askerlik Şubesi, 1934-38 yıllarında, Trakya Umum Müfettişliği ile birlikte Askerlik Şubesi (Ahz-ı Asker) olarak da hizmet vermiştir. 1938-44 yıllarında ise Trakya sınır Tugay Komutanlığı, 1950-54 tarihinde bir süre boş kalan bina sonradan Vilayet Konağı olarak kullanılmıştır.[10] *Günümüzde ise, 54. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı tarafından kullanılan bina General Şahap Tuncer Kışlası olarak bilinir.*

19. yüzyıl sonlarına ait kartpostalın ön yüzünde Müşir Dairesi yazmakta olup arkasında editör olarak Vafiades'in adı geçmektedir.[11]

10 Ünkazan, a.g.e., s.86.
11 Edirne editörlerinden B. Vafiades, kitapçı ve kırtasiyecidir. Kartpostalları son derece nadirdir. Yılmaz, a.g.e., s.90.

Kartpostal 6B

Müşir Dairesi ve Üç Şerefeli Cami'ni gösteren kartpostalın arka yüzünde Osmanlıca "Ahz-ı Asker Şubesi" yazılı olup 1929 tarihi not düşülmüştür. Bina, 1924-38 yıllarında Askerlik Şubesi olarak hizmet vermiştir.

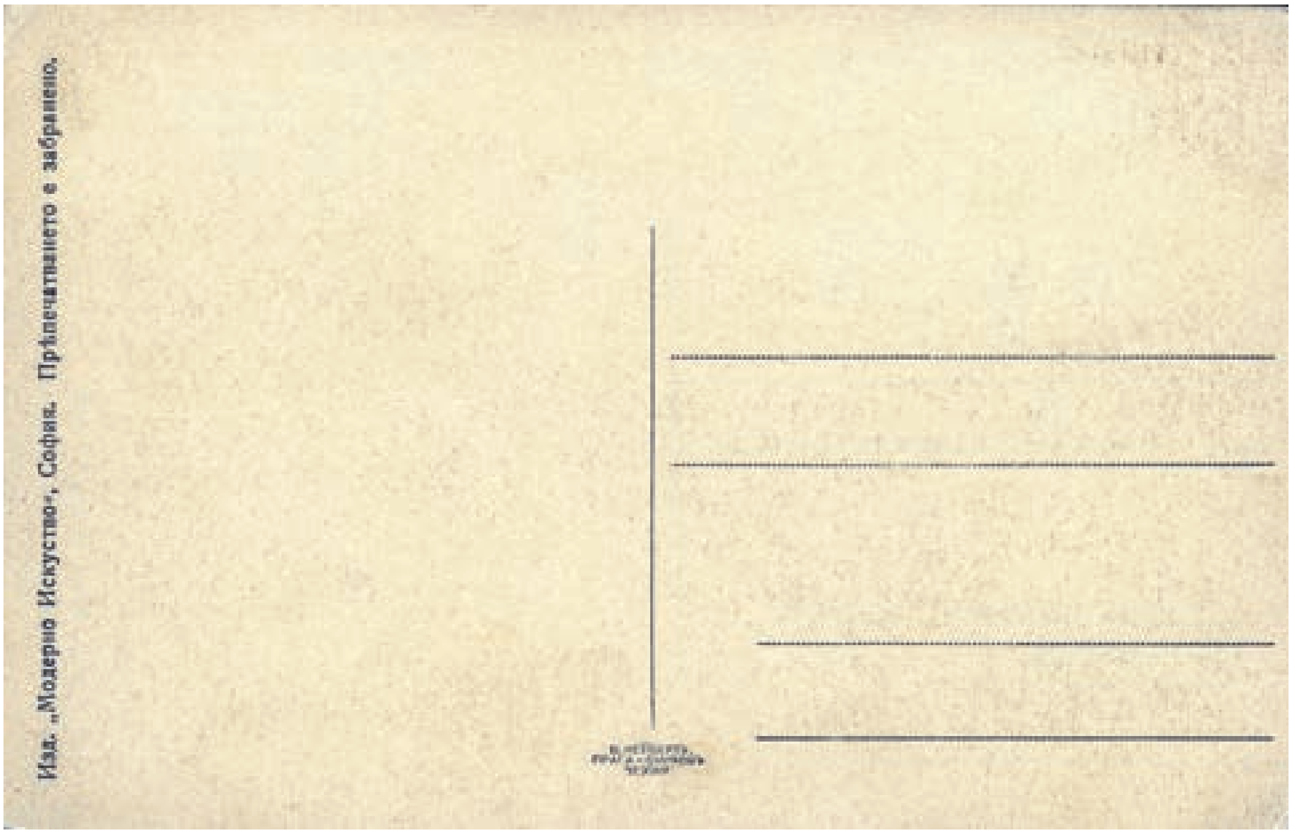
Kartpostal 6C

Kartpostalın üstünde Bulgarca "Kıyık Tabya'dan Edirne'ye bir bakış" yazmaktadır. Edirne'de özellikle 20. yüzyıl başlarında kentin etrafını kuşatacak şekilde, Tunca ve Meriç vadilerine bakan hakim tepeler üzerinde, tabyalar inşa edilmiştir. Aralarında belirli mesafeler bulunan savunma amaçlı bu tabyaların bazıları harap durumda iken, bazıları da restorasyonlar sonucunda ihya edilmiştir. Küçük Taş Ocağı Tabyası, Büyük Taş Ocağı Tabyası, Hacı Doğan Tabyası, Ayvazbaba Tabyası, Bağlarönü Tabyası, Cevizlik Tabyası, Kestanelik Tabyası, Yıldız Tabya, Topyolu Tabyası, Yassı Tepe Tabyası, Şeytantarla Bağları Tabyası, Kavgaz Tabyası, Hıdırlık Tabyası, Abdurrahman Ağa Tabyası, Aynalı Tabya, Başhöyük Tabyası, Kemer Tabyası, Hacılarezanı Tabyası, Arnavutköy Tabyası, Kazantepe Tabyası, Kazanova Tabyası, Karagöz Tabyası, Kıyık Tabya, Bosna Tabyası, Demirtaş Tabyası, İstasyon Tabyası, Orta Tabya, Sinekli Ovası Tabyası ve Arda Tabyası savunma hattı olan tabyalara örnektir. Hıdırlık Tabyası, Şükrü Paşa'nın karargâhı iken Kıyık Tabyası ise Edirne Kale Kumandanı İsmail Paşa'nın karargâhıdır.[12]

1912 yıllarına ait kartpostalda, Müşir Dairesi'nin etrafının duvarlar ile çevrili olduğu avlusunda tek katlı ve iki katlı muhtemelen Müşir Dairesi'nin kullanımına mahsus yapıların mevcut olduğu görülür. Kartpostalda, Müşir Dairesi ile Selimiye Cami arasında Belediye Binası, sağ yanda Eski Cami dikkat çekmektedir. Müşir Dairesi'nin kuzeybatısında olan Üç Şerefeli Cami'nin şerefesinin minaresinden çekilmiş bir fotoğraftır. Fotoğrafın sol köşesinde görülen kubbeler Müşir Dairesi'nin kuzeyinde kalan Peykler Medresesi'nin dershane odalarına aittir.[13]

12 Erkan Akyüz, Balkan Savaşlarında Edirne Müdafaâsı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, Edirne 2014, s.51; Mustafa Özer, Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri 1, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013, s. 23.

13 Peykler Medresesi ise Fatih Sultan Mehmed tarafından yaptırılır. Yanında Sultan II. Murad tarafından yaptırılan Saatli Medrese bulunur. Her iki medrese benzer mimari özelliklere sahiptir. Her iki medresenin de inşa kitâbesi yoktur. Kazancıgil, a.g.e., s. 47.

Kartpostal 6C Arkası

Kartpostalın arkasında sol yanda: "Basım. «Modern Sanat», Sofya. Tekrar basımı yasaktır" yazılıdır. En altta ortada ise editör bilgisi şu şekildedir. B. Neibert, - Prag – Smihov - Çekya

Kartpostal 6D

20. yüzyıl başlarına ait fotoğrafta ön sırada Müşir Dairesi, Müşir Dairesi'nin arkasından Belediye Binası ve Selimiye Cami görülür. Müşir Dairesi'nin hemen yanında kubbesi görünen yapı ise günümüze gelemeyen Ahi Çelebi (Çubukçular) Hamamı'dır.[14]

14 Fatih Sultan Mehmed, Sultan II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim Dönemleri'nde hekimlik ve hekimbaşılık yapmış olan Ahi Çelebi tarafından XV. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmıştır. Hamam kurnalarından birinde kabartma bir insan sureti olduğundan hamama Oğlanlı Hamam da denilmiştir. Tuğrul Kalem, Ahi Çelebi'nin Hayatı ve Eserleri, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, Mayıs 2017, s.44.

Kartpostal 6E

20. yüzyılın ikinci çeyreğine ait fotoğrafta Müşir Dairesi'nin güneyinde Atatürk Bulvarı, doğusunda Belediye Binası, güneydoğusunda Eski Cami ve Bedesten görülür. Müşir Dairesi, etrafında sokak dokusunu oluşturan yapılar tamire muhtaç bir görünüm sergilemektedir.

Kartpostal 7A

1818 senesinden itibaren Hükümet Konağı olarak kullanılan bina, 1829 tarihinde, Rus işgali sırasında yanarak yok olur. 1831 senesinde Edirneli Ağa Hüseyin Paşa tarafından konak tekrar yaptırılır. Fakat bu konak da 1858 senesinde Vali Muammer Paşa zamanında tekrar yanmıştır. 1864 yılında Vali Kıbrıslı Mehmet Emin Paşa tarafından yanan konak tekrardan inşa ettirilir. Fakat kartpostalda görülen konak günümüze ulaşamamıştır. Günümüzde yerinde Edirne Valiliği bulunur. Bu bölgeye Paşakapısı denmektedir. 1700 senesinde Kaleiçi'ndeki büyük yangından sonra Hükümet Konağı gibi bazı resmi daireler burada inşa ettirilmiştir.[15]

Kartpostalın sol alt köşesinde Osmanlıca "Edirne'de Paşakapısı" yazılıdır. Yapının ön cephesindeki orta kısım kademeli bir şekilde öne doğru taşmaktadır. Kemerli ve sütunlu giriş kısmının üstünde üçer pencereli bir cumba bulunur. Fotoğraf tören esnasında çekilmiştir. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.[16]

15 Rıfat Osman, Edirne Rehnüması (Edirne Şehir Klavuzu), (Çev. Ratip Kazancıgil), Edirne Valiliği Kültür Yayınları, Edirne 2013, s. 70.
16 Kartpostal numarası 31'dir. Yılmaz, a.g.e., s.91.

Kartpostal 7B

Üç Şerefeli Cami şerefesinin korkuluklarından Vilayet Merkezi çekilmiştir. Uzaktan Saraçhane Köprüsü, Yeni İmaret Mahallesi ve Sultan II. Bayezıt Külliyesi görülmektedir. Kartpostal 7A'da görülen Hükümet Konağı yandan görülmektedir. Vilayet Matbaası, Hükümet Konağı'nın arkasında duran yapıdır.[17] *Fotoğrafın alt kısmında, şerefenin altında kalan ve günümüze gelemeyen iki yapı görülür. Sağ taraftaki büyük olan yapı Adliye Dairesi'dir. 1878 yılında hizmet vermeye başlayan yapının cephelerinden biri Hükümet Caddesi'ne bakmaktadır. Adliye Dairesi'nin sol yanındaki daha küçük olan yapı ise 19.yy son çeyreğinde yaptırılan Posta ve Telgraf Binası'dır. Adliye Dairesi'nin karşısında kalan han yapısı ise günümüzde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü olarak hizmet veren Devecihan'dır.*[18] *Bu avludan Devecihan dışında günümüze gelebilen yapılar Paşakapısı ile kapının her iki yanında bulunan yapılardır. Hükümet Caddesi üzerindeki bu iki katlı yapılar mimari karakter olarak birbirinin benzeridir. Paşakapısı'nın solundaki yapı günümüzde Dışişleri Bakanlığı Edirne Temsilciliği olarak kullanılır. Devecihan'ın yanında, kapının sağında kalan yapı ise günümüzde Trakya Kalkınma Ajansı Edirne Yatırım Destek Ofisi olarak hizmet vermektedir. Sofya'da basılan kartpostalın arkasında Editör bilgisi şu şekilde bulunmaktadır: "Yayınlayan Ivan D. Bajdarov – Sofya"*

17 http://www.edirne.gov.tr/hukumet-konagi-tarihcesi.
18 1497 yılında İbrahim Paşa tarafından inşa ettirilen yapı, iki katlı ve avlulu şehir içi hanıdır. Sultan Abdülaziz döneminde defterhane olarak kullanılır. 1845 senesinde hapishaneye çevrilen han, 1942 yılına kadar hapishane olarak kullanılır. Restorasyon çalışmaları, 1993 yılında başlatılmış ve 2000 yılında tamamlanmıştır. Gamze Fahriye Pehlivan, "Anıtsal Türk Mimarlık Örneklerinden Deveci Han'ın Yeniden İşlevlendirilmesi", SUTAD, Bahar 2018; (43): s. 539; http://www.edirne.gov.tr/hukumet-konagi-tarihcesi.

Kartpostal 8A

Harap durumdaki Ahi Çelebi Mektebi'nden dönüştürülen Rüşdiye Mektebi 1895 yılında yıkılarak yerine mimar Avadis Benliyan'ın projelerini hazırladığı yeni mektep binası yapılır. Eylül 1898'de açılan mektebin adı 1914 yılında Hüdavendigar Mektebi olur. 1928 yılında, Gazi İlkokulu olarak hizmet vermeye başlar. Balkan Savaşları sırasında işgalci Bulgar askerleri, Kurtuluş Savaşı döneminde de işgalci Yunan askerleri tarafından kullanılmıştır. 1965 yılında Selimiye Camii'nin etrafını genişletme çalışmaları esnasında yıkılmıştır.[19]

Bodrum üzerine iki kat olarak yapılmıştır. Fotoğrafta yapının arka cephesini görmekteyiz. Yapının ön ve arka cephesini ortalayan öne doğru taşkın kütlesinde, aynı aks üzerinde birer giriş bulunmaktadır.

Fotoğraf Selimiye Cami minarelerinden çekilmiş olmalıdır. Geriden Müşir Dairesi, Eski Cami, Üç Şerefeli Cami, Edirne Saat Kulesi ve Bedesten görülür. Kartpostalın arkasına sol alt köşeye basılan mühürde, Osmanlıca "Edirne Menazırı-Foto Şevki" yazmaktadır.

Fotoğrafta, Eski Cami'nin arkasında, Mimar Sinan Caddesi üzerinde, Bakkalcıbaşılar'ın evi görülür. İki katlı, kuleli evin altı dükkân olarak kullanılmakta idi. 1940 senelerinde Talatpaşa asfaltının yapımı sırasında bu muhteşem yapı yıkılmıştır.[20]

19 Merve Arslan Çinko, Zeynep Eres, "Edirne'de Bir Osmanlı Eğitim Kurumu Olarak Rüşdiyeler ve Geçirdikleri Değişimlerin Değerlendirilmesi", II. Uluslararası Osmanlı İzleri Sempozyumu, 17-18 Aralık 2021 Edirne, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2022, s. 204-216, 209.
20 Cengiz Bulut, Edirne'nin Necmi Abey'i Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü Necmi İğe 1898-1953, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2021, s.271.

Fotoğraf 8B

1898'de açılan Rüşdiye Mektebi'nin Mimar Sinan Caddesi'ne bakan ön cephesidir.

Fotoğraf 9A

Fotoğrafta Selimiye Cami önünde Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi özellikleri ile iki yapı dikkat çekmektedir. Bu yapılardan solda olan beyaz kuleleri ile Edirne İttihat ve Terakki Kulübü Binası, sağda olan ise U planlı yapısı ile Nimet-i Hürriyet Mektebi'dir. Fotoğrafta yapıların arka cephelerini görmekteyiz.
İttihat ve Terakki Kulübü Binası, 1914-16 tarihlerinde inşa edilmiştir. Memleket çıkarlarına hizmet etmek ve hayır işlerine ait kuruluşları içerisine almak amaçlı kurulmuştur Yapının mimarı Mimar Kemaleddin ya da Mimar Alaaddin Bey'dir. Bazı kaynaklar ise Rıfat Osman'ın yapının planlarını, mühendisliğini ve tezyinatını üstlenmesinden bahsetmektedir. Tek katlı yapının, yedi oda, bir büyük salon ve bir sahnesi bulunmaktadır. 1952 yılından beri Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılmaktadır. Anıtsal giriş kısmı Selçuklu taç kapılarını anımsatır. Öne doğru taşkın, geniş saçaklı mermer kapının kemeri üstünde kabaralı çiniler, en üstte ise Hattat-zâde Tâib Efendi'nin kitâbesi bulunur.[21] Yapıyı kuşatan pencereler sivri kemerlidir.
Fotoğrafta, Edirne İttihat ve Terakki Kulübü Binası ve Nimet-i Hürriyet Mektebi'nin karşısında Kıyık Caddesi üzerinde Hıdır (Hızır) Ağa Cami göze çarpar. 1428 tarihli caminin, tek kubbesi ve iki kubbesi olan bir revağı bulunur.[22]

21 Atakan Balcı, "Mimar Kemaleddin'in Edirne'deki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 11, 2022, s. 174; Rıfat Osman, a.g.e., 76.
22 Ekrem Hakkı Ayverdi, Osmanlı Mimârîsinde I. Murad-Çelebi Mehmed-II. Murad ve Fâtih Devri Eserleri Edirne, (Yay. Haz. İ. Aydın Yüksel- İ. Numan), Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s.92.

Fotoğraf 9B

Selimiye Cami ve İttihat ve Terakki Kulübü Binası'nın bir görünümü.
Fotokartın arkasında 1943 tarihli bayram tebriği yazışması bulunur.

Fotoğraf 9C

Selimiye Cami, İttihat ve Terakki Kulübü Binası ve Nimet-i Hürriyet Mektebi'nin bir görünümü. Bu yapıların etrafında kalan alan Taşlık Cami çevresi olarak da bilinir. Fotoğrafın sol kısmında Eski Cami ile Üç Şerefeli Cami'nin minareleri yükselmektedir.

Nimet-i Hürriyet Mektebi, Yarbay Rafet Bey tarafından 1910 yılında yaptırılmıştır. İttihat ve Terakki Kulübü'nün yardımları ve Sultan Mehmed Reşad'ın da isteği üzerine İttihat ve Terakki Mektebi (ilkokulu) adı ile açılmıştır. 1947'den itibaren de Ticaret Lisesi haline getirilmiştir. 2016 yılında Selimiye İmam Hatip Orta Okulu olarak hizmet veren yapı günümüzde ise Fatih Sultan Mehmet 4-6 yaş arası Kur'an Kursu olarak faaliyet gösterir.[23]

U plan şemasındaki yapı, bodrum, zemin ve asma kattan oluşur. Duvarlar taş ve tuğladan oluşan almaşık duvardır. Bursa kemerli giriş kapıları bulunur.

Fotoğrafın ön yüzüne alt kısma basılan mühürde, "Edirne Menazırı-Foto Şevki" yazmaktadır. Foto Şevki'nin Kartpostal 8A'da olduğu gibi Osmanlıca mühür kullandığı da görülür.

23 Fatma Tatlı Işılay Yıldırım, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim ve Edirne'de İnşa Edilen Eğitim Yapıları (1839 – 1923), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Türk İslam Sanatları Bilim Dalı, 2019, s.198; Toprak, a.g.t., s.70

Kartpostal 10

Mimar Kemaleddin'in Edirne'de yer alan en önemli eserlerinden biri Şark Demiryolları Şirketi için hazırladığı Karaağaç Tren İstasyonu'dur. Edirne şehir merkezinin 4 km. güneybatısında bulunan gar binası, 96 dönüm içinde, lokanta, lojman, hangar, depo, tuvalet, posta binası, yemekhane, mutfak, makas kulübeleri ve ek yapılar ile bir kompleks oluşturur.[24]

Fotoğrafın üstünde Osmanlıca Karaağaç İstasyonu yazmaktadır. Fotoğrafta Edirne Eski İstasyon Binası'nın peronlara bakan arka cephesini görmekteyiz. Büyük gar binasının hemen yanında olan bina, büyük gar binasının yapım tarihine yakın tarihlerde yapılmış olmalıdır. İlk başlarda istasyon binası iken sonradan gar binası olarak da kullanılmıştır. Orta mekândaki ana giriş kısmı yan mekânlardan daha yüksek ve öne doğru taşkındır. Giriş mekânının eli böğründeler ile desteklenmiş geniş bir saçağı bulunur. Bu mekânın sivri kemerli tepe pencerelerinin çini alınlıkları mevcuttur. Tek katlı, kırma çatılı yapı, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Günümüzde, Trakya Üniversitesi bünyesinde yürütülen "Şerbet-i Fünun" projesi kapsamında "şerbet evi" olarak hizmet vermektedir.[25]

24 Rabia Emekligil Erdoğu, Geçmişin İzinde Karaağaç, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s. 66.
25 Balcı, a.g.m., 176.

Kartpostal 11

Kartpostalın alt kısmında, Atatürk Caddesi boyunca sıralı evler ve dükkânlar yer alır. Kartpostalın sağında ise, 14 kubbeli Çelebi Sultan Mehmed'in Mimar Alâeddin'e yaptırdığı Bedesten[26] görülmektedir. İhtişamı ile yükselen Eski Cami'nin sağ yanında görülen İki Kapılı Han[27] , Bedesten ve Rüstem Paşa Kervansarayı [28] arasındadır. İki avlulu Rüstem Paşa Kervansarayı'nın yakınında kırma çatısı ile dikkat çeken Vavlı Cami'dir. İki Kapılı Han ve Vavlı Cami günümüze ulaşamasa da bulundukları sokak ve caddelere ismini vermiştir. Sağda üst kısımda görülen Eski Tekel Binaları[29], kırmızı üçgen alınlıkları ile birbirine paralel uzanan ikişer adet dikdörtgen yapıdır. Eski Tekel Binaları , Alyans Musevi Okulu [30] ve Erkek Öğretmen Okulu [31] arasındadır. Erkek Öğretmen Okulu'nun solunda sıra ile Mektebi Sultani [32], Sittişah Sultan Cami [33] ve Sittişah Sultan Cami arkasından yükselen beyaz bina Maria Lorda Mektebi [34] yer alır. Fotoğraf çekildiği vakit Sittişah Sultan Cami minaresi külahsızdır.

Renklendirilmiş kartpostalın sol üstünde Bulgarca ve Fransızca "Edirne'nin batısı" yazmaktadır.

26 1418 tarihlerinde yapılan Bedesten'in her kubbesi altında birer sivri kemerli penceresi bulunur. Oktay Aslanapa, Edirne'de Osmanlı Devri Âbideleri, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 106.

27 Kanuni Sultan Süleyman devri sadrazamı Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılır. Revaklı avlu gerisinde kubbe ile örtülü iki katlı odalar bulunur. Toplam 102 odası bulunur. Malzeme olarak kesme taş ve tuğladan yapılmıştır. 1877/78 tarihlerinde Osmanlı Rus Harbi esnasında avludaki şadırvan ve mescid yıkılmıştır. Aslanapa, a.g.e.,, s.107.

28 Kanuni Sultan Süleyman Devri vezirlerinden Mustafa Paşa tarafından 1524 senelerinde Mimar Sinan'a yaptırılır. Avlulu revaklı hanın kuzeye ve güneye açılan iki kapısı bulunduğundan İki Kapılı Han adı verilmiştir. Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri I, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013, 374.

29 Tekel (Reji) Binaları günümüzde ek eğitim binası ve pansiyonu olarak kullanılmak üzere Edirne Lisesi'nin hizmetine verilmiştir.

30 Fotoğrafta üçgen alınlığı ile görülen beyaz yapı Alyans Musevi Okulu olup günümüzde İnönü İlkokulu olarak hizmet verir. (Fotoğraf 5).

31 Kartpostalda beyaz kütlesi ile arkası cephesi görünen Erkek Öğretmen Okulu günümüzde Edirne Lisesi olarak hizmet verir. Yapının ön cephesindeki kuleleri çatısından biraz görülmektedir. (Fotoğraf 4).

32 Mektebi Sultani günümüzde Atatürk Ortaokulu olarak kullanılır (Kartpostal 2).

33 Fatih Sultan Mehmed'in zevcesi Sittişah Sultan tarafından 1482 senesinde yaptırılmıştır. Önünde üçer kubbeli son cemaat yeri, harim kısmında tromplara oturan tek kubbesi ve bir minaresi bulunur. Aslanapa, a.g.e.,, s.89.

34 Sitti Şah Sultan Sarayı'nın Harem Dairesi'nin bulunduğu yerde Source de Charité adlı kız okulu açılır. 1903 yılında yanan bina yerine günümüzde Edirne Sosyal Bilimler Lisesi olarak kullanılan Maria Lorda Mektebi yapılmıştır. 1931 yılında Kız İlk Öğretmen Okulu bu binaya taşınmıştır. Toprak, a.g.t., s. 60.

Kartpostal 11A

Kartpostalın üstünde Bulgarca; "Bulgaristan, Posta Kartı, Evrensel Posta Birliği" yazılıdır. Sol yanda editör bilgisi şu şekilde bulunur. "Yayınlayan Ivan D. Bajdarov – Sofya".
Kartpostalın arkasındaki, 16 Mayıs 1919 tarihli Fransızca yazışmada, Sofya'daki sinemaların ve tiyatroların tifüs yüzünden kapalı olduğundan bahsedilmiştir.

Kartpostal 12

20. yüzyıl başlarına ait renklendirilmiş kartpostalda, ahşap evlerin çatısı üzerinden altın üçgen olarak adlandırılan Edirne şehrinin merkezini görmekteyiz. Müşir Dairesi ile arkasından yükselen Selimiye Cami sol yanda kalmaktadır. Sağ tarafta ise Eski Cami görülür.

Kartpostal 13

Müşir Dairesi, Selimiye Cami ve Eski Cami'den bir görünüm. Kartpostalın arkasında editör olarak B. Vafiades'in adı geçmektedir.

Kartpostal 14

Müşir Dairesi, Selimiye Cami ve Eski Cami'nin bir görünümü. Kartpostalın arkasında Fransızca yazışma bulunur. 190? tarihlerinde postadan geçmiş ve Fransa'ya gönderilmiştir.

Kartpostal 15

Müşir Dairesi, Selimiye Cami ve Eski Cami'den bir görünüm. Fotoğrafın arkasında Osmanlıca 1926 tarihi yazılıdır. Eski Cami'nin sağdaki minaresinin külahı yoktur. Müşir Dairesi'nin yanında Ahi Çelebi (Çubukçular) Hamamı'nın kubbesi görülür. Fotoğrafın önünde uzanan tonozlu yapı Ali Paşa Çarşısı'dır. Üst örtüsü tonoz örtülü ve kurşun kaplıdır. Çarşı, Semiz Ali Paşa tarafından, Babaeski'deki hayratına vakıf geliri sağlaması için Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. 300 metre kadar uzunluktaki çarşının altı kapısı, 211 gözü ve yirmi beş hücresi bulunmaktadır.[35]

35 Semavi Eyice, "Ali Paşa Çarşısı", DİA, C. II, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İstanbul 1989, s. 432.

Kartpostal 16

Müşir Dairesi, Eski Cami, Bedesten, Belediye Binası (Fotoğraf 1) ve Selimiye Cami'den bir görünüm. Müşir Dairesi'nin önüne şemsiye, sandalye ve masalar konularak park haline getirilmiştir. Atatürk Caddesi iki yandan ağaçlandırılmıştır. Atatürk Caddesi ileride ikiye ayrılarak sağdan Kıyık Caddesi ile soldan ise Mimar Sinan Caddesi ile birleşmektedir. İleride Kıyık Caddesi'nin sağında, Edirne İttihat ve Terakki Kulübü Binası ile Nimet-i Hürriyet Mektebi (Fotoğraf 9) görülür. Kıyık Caddesi'nin solunda ise Selimiye Cami ile birlikte yapılan külliye içindeki Dar'ül Kurra Medresesi (Selimiye Vakıf Müzesi) bulunmaktadır.

Kartpostal 17

Vilayet Merkezi'ne bir bakış. Fotoğrafın orta kısmında Hükümet Konağı (Kartpostal 7), Üç Şerefeli Cami, Eski Cami ve Makedonya Saat Kulesi görülmektedir. Fotoğrafın sol üst tarafında ise Selimiye Cami yükselmektedir.

Kartpostal 18

Fotoğrafın üstüne Osmanlıca yapıların isimleri yazılmıştır. Yukarıdaki oval fotoğrafta Meriç Köprüsü ile arkadan Selimiye Camisi'nin minareleri görülür.

Aşağıdaki fotoğrafta ise ahşap evlerin çatısı üzerinden Müşir Dairesi, Selimiye Cami ve Eski Cami görülür.

Fotoğrafın en üstünde Edirne Hatırası yazılıdır. Fotoğrafın altında Bulgarca şu ifade bulunur:

Edirne şehrinden bir görünüm:

1. Şehrin yakınında Meriç Nehri Köprüsü

2. Efsanevi Sultan Selim Cami ile birlikte şehrin genel görünümü

Kartpostal 18A

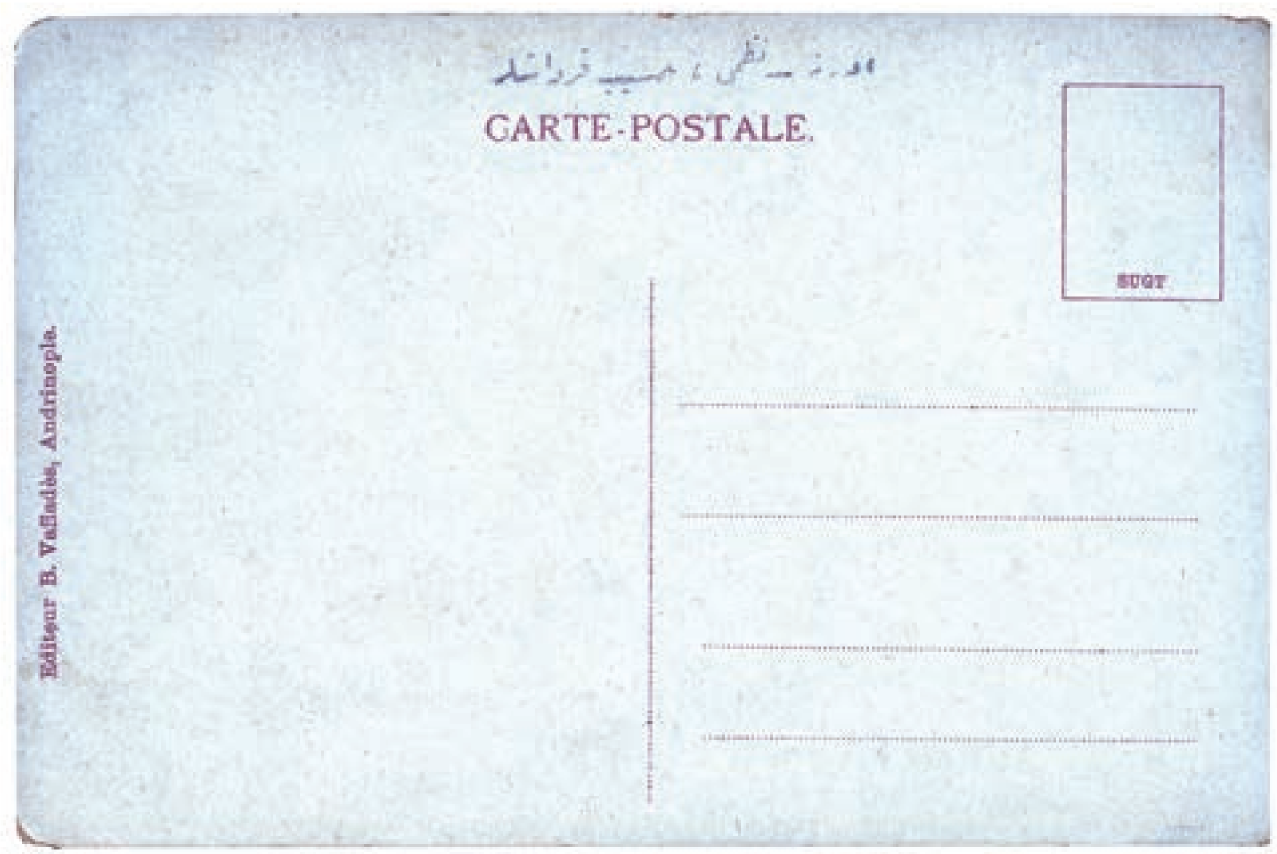
Kartpostalın arkasında editör bilgisi şu şekilde geçmektedir: Edition (baskı), Moderno Iscustvo, Kroum Marinoff-Philippople (Filibe)

Kartpostalın arkasındaki Osmanlıca yazışmayı yapan kişi tarafından gözlemleri şu şekilde çevrilmiştir: "Meriç Köprüsü'nden çıkıp İstasyona (Karaağaç) kadar her iki tarafı söğüt ağacı, kavak, dutluk, bostan ve sıra ağaçları ile mevcut yoldan bir saat kadar yürüdük. Bu ağaçların arasında iki kahveye rastladık ve bu yolculukta manzara güzel ve latiftir. Bu yürüyüş mesafesi Üsküdar İskelesi ile Haydarpaşa İskelesi arasındaki bir buçuk saatlik yürüyüş mesafesine benzemektedir".

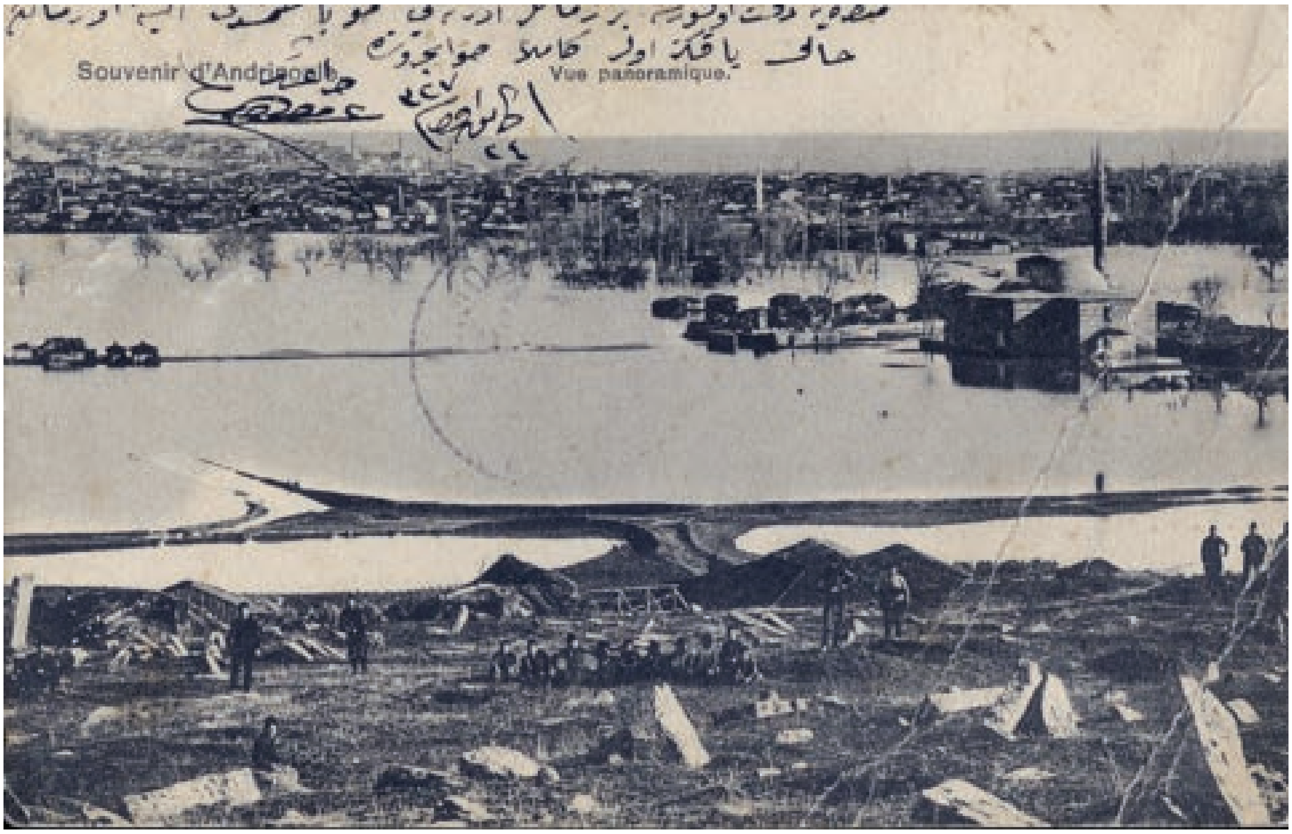
Kartpostal 19

Fotoğraf, Mumcular Sokağı tarafından, Makedonya Saat Kulesi üzerinden çekilmiş gibi durmaktadır. Uzaktan Tunca Nehri ile şehrin batı yakasında kurulan Yıldırım Bayezid Mahallesi görülür. Edirne'nin fethinden sonra kurulan ilk mahallelerden biri Yıldırım Bayezid Mahallesi (Eski İmaret)'dir.
Renklendirilmiş kartpostalın üstünde Osmanlıca "Yıldırım Bayezid" yazmaktadır.

Kartpostal 19A

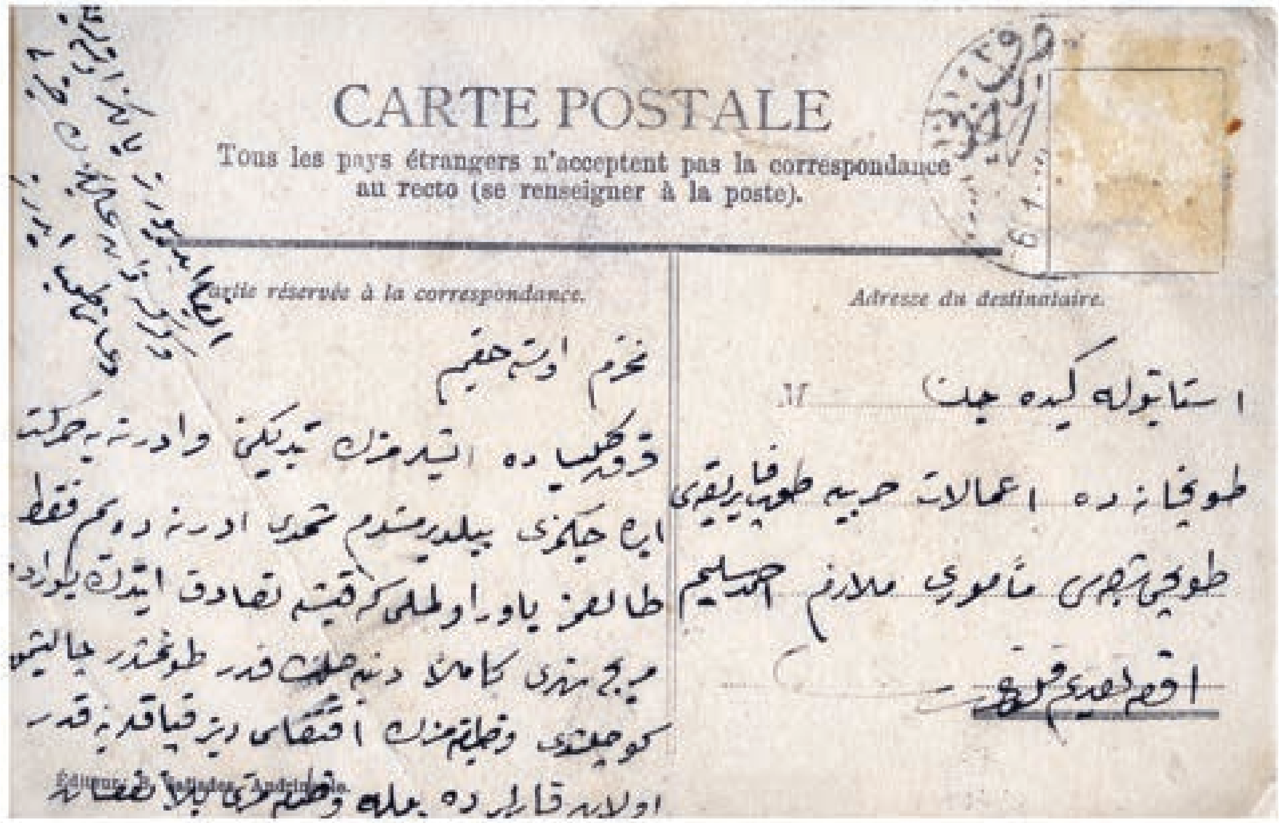
Kartpostalın arkasında editör olarak B. Vafiades'in adı geçmektedir. Kartpostalın arkasında üst kısımda Osmanlıca "Edirne-Nazmi, Habib kardeşler" yazılıdır.

Kartpostal 20

Kartpostalın üstündeki Osmanlıca notta "Edirne'de su baskını, evler kâmilen su içinde" ve 24 Kanunievvel 1327 (24 Aralık 1910) tarihi yazılıdır.
Yıldırım Bayezid Mahallesi'nden Edirne'nin merkezine doğru çekilen fotoğrafta, Tunca Nehri'nin taşması sonucu Yıldırım Bayezid Cami ve İmareti de zarar görmüştür.
1397/1400 yıllarında yapılan caminin küçük bir kubbesinin etrafında haçvari dört tonoz mevcuttur. Cami girişinde beş açıklı revağın dört adet mermer sütun ile taşınan eğik bir çatısı bulunur. Fotoğrafta, caminin kıble duvarındaki üst sıradaki pencerenin altındaki pencerenin kapıya çevrildiği dışarıdan iki sütunlu bir sayebanın (gölgelik) kapı önüne eklendiği görülür. Fotoğrafın solunda cami hizasında kalıntılar üzerinde Yıldırım İmâreti'nin bacası görülür. 1876-77 Osmanlı Rus işgalinde imaret, caminin çinileri ve şadırvanı Ruslar tarafından tahrip edilmiştir.[36]

36 Ayverdi, a.g.e., s.34; Aslanapa, a.g.e., s. 16.

Kartpostal 20A

Kartpostalın arkasında sağ kısımda varacağı adres Osmanlıca yazılmıştır.
"İstanbul'a gidecek, Tophane'de, İmalatı Harbiye Top Fabrikası, Topçu Şubesi Memuru Mülazım Ahmet Selim Efendi'ye takdim kılındı"
Kartpostalın arkasında sol kısımdaki Osmanlıca yazışmada; "Muhterem ustacığım Kırkkilise'den işlerimizin bittiğini ve Edirne'ye hareket edeceğimizi bildirmiştim. Şimdi Edirne'deyim fakat talihimiz yaver olmadı ki kışa tesadüf ettik burada, Meriç nehri kamilen denilecek kadar donmuştur. Çalışmak güçleşti. Vazifemizin iktizası, diz kapaklarına kadar olan karlarda bile vazifemizi bila noksan ibka ediyoruz. Zat-ı âlinizin hayırlı duasını talep ederiz" ifadeleri geçmektedir. Kırkkilise Edirne'ye bağlı bir sancaktır. Yazışmada, 1910 senelerinde Meriç Nehri'nin donduğunu ve bu yıllarda çok sert bir kışın yaşanmasına rağmen zor koşullarda vazifelerini yerine getirmelerinden bahsedilmiştir.

Kartpostal 21

Renklendirilmiş kartpostalda Sultan II. Bayezıt Cami ve Külliyesi karşıdan görülmektedir. II. Bayezıt Cami ve Külliyesi'nin bulunduğu bu yerleşime "Yeni İmaret Mahallesi" adı verilmiştir. Edirne merkezden Tunca Nehri ile ayrılan Yeni İmaret Mahallesi, Yalnız Göz Köprüsü ve II. Bayezıt Köprüsü ile şehre bağlanır.[37] *Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Joseph N. Mitrani'nin adı geçmektedir.*[38]

37 Arif Mısırlı, H. Burcu Özgüven, "Edirne Yıldırım ve Yeni İmaret Yerleşimlerinin Tarihi Gelişimi", 10. Uluslararası Sinan Sempozyumu Bildiri Kitabı, 27 – 28 Nisan 2017 Trakya Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2017, s. 107.
38 Edirne editörlerinden Joseph&Nessim Mitrani Fréres, komisyoncudur. Kartpostalları çok nadirdir. Yılmaz, a.g.e., s.93.

Kartpostal 22

Renklendirilmiş kartpostalda Tunca Nehri, Yeni İmaret Mahallesi ve Sultan II. Bayezıt Külliyesi karşıdan görülmektedir. Fotoğraf Yeni İmaret Mahallesi'ne doğru çekilmiştir. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.

Kartpostal 23

Fotoğrafta, Tunca Nehri üzerindeki Saraçhane Köprüsü'nü geçince Askeri Karakolhane ve Dertli Mustafa Efendi Çeşmesi görülür. En arka planda solda Askeri Hastane önünde uzanan yapılar Mahmudiye Kışlasıdır. Mahmudiye Kışlası, Sultan II. Mahmud tarafından 1827'de yaptırılır. 1856, 1876 ve 1888 yıllarında kışla yangın geçirir. Yanan kışlanın inşasına 1889 senesinde başlanır. Yapı, L planlı ve iki katlıdır. Piyade Kışlası ve Yanık Kışla olarak da bilinir. Yapının kuzey kanadı 1945 yılından beri Kapalı Cezaevi olarak kullanılmaktadır.[39] Piyade kışlasının arkasındaki Merkez Asker Hastanesi, Müşir Veysel Paşa tarafından 1889 senesinde yaptırılır.[40]

Piyade Kışlası'nın sağında, arka planda ortada bulunan yapılar Beylik Ambarı ve Ordu Deposu'dur. Beylik Ambarı önündeki çeşme, Namazgâhlı II. Mehmet Çeşmesi'dir. Sağ üst köşede bulunan yapılar ise 1816 tarihinde yapılan Topçu Kışlası (Kırmızı Kışla)'dır.[41]

39 Ünkazan, a.g.e., s.38-39.
40 Hastanenin günümüze duvar kalıntısı gelmiştir. 800 hasta alan hastanede, 24 koğuş, bir hamam, bir mutfak, bir çamaşırhane, bir eczane, kabul salonu, subay, tabip ve görevlilerin yetmiş adet odası bulunmakta idi. Ünkazan, a.g.e., s. 79.
41 1884 tarihli yakından fotoğrafı için Bkz. Orhan Çolak, Tarihi Fotoğraflarla Edirne, Sultan Abdülhamid koleksiyonundan ve İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) arşivlerinden derlenen, IRCICA Yayınları, İstanbul 2015, s.90.

Kartpostal 23A

Fotoğrafın arkasında, "Edirne: Saat Kulesi'nden Sarayiçi tarafındaki Askeri pavyona kuşbakışı-1926" yazılıdır.

Fotoğraf 24

Günümüze gelemeyen Büyük Su Terazisi, Balıkpazarı Caddesi ile Arif Paşa Caddesi'nin kesiştiği yerde bulunmakta idi. Büyük Su Terazisi belediye tarafından yol açmak için yıktırılır.[42] Alt kısmı terazi olan bu yapı Hamidiye Çeşmesi olarak da bilinir. Fotoğrafta eski Edirne evlerini ve Arnavut kaldırımlı yolları görmekteyiz. Fotoğrafın arkasındaki notun tarihi 1928 senesidir. Fotoğrafın altında Osmanlıca, "Edirne: Kaleiçi, Büyük Su Terazisi Caddesi" yazılıdır.

42 Oral Onur, XVI'dan XX. Yüzyıla Belgelerle Edirne, Edirne Valiliği Yayınları, İstanbul 2006, s.139.

Fotoğraf 25

Fotoğrafta Üç Şerefeli Cami'nin minareleri arasından mansart çatısı ile Saraçlar Caddesi'ndeki Dârül-eytâm (Yetimler Çarşısı) binasını görmekteyiz. 1877/1878 Osmanlı-Rus Savaşı ya da Balkan Savaşları sonrasında, yetim kalmış çocuklar için, 1911-15 tarihlerinde yaptırılmıştır. Sıra Çarşılar şeklindeki Yetimler Çarşısı, birbirlerine paralel gelen uzunlamasına iki ayrı blok şeklinde inşa edilmiştir. İki katlı kâgir bloklarda, seksene yakın iş yeri vardır.[43] Fotoğrafın arkasında 02.09.1934 tarihi ve Osmanlıca "Edirne Saraçlar Caddesi ve Üç Şerefeli Cami" yazısı bulunur.

43 Balcı, a.g.m., s.174-175.

Kartpostal 26

Fotoğrafın sağında, Dârül-eytâm (Yetimler Çarşısı) bloklarından birinin Saraçlar Caddesi'ne bakan dar cephesini görmekteyiz. Alt katta sıralı dükkânlar üst katta ise korkuluklara dayalı ikişer balkon görülür. Yapıda, çatıyı gizleyen yüksekçe parapet bulunur. Yoldan geçen faytonlar Saraçlar Caddesi'nin hareketli bir gününü yansıtmaktadır. Saraçlar Caddesi'nin eski ismi Abacılar Başı Caddesi'dir. Fotoğrafın ilerisinde Üç Şerefeli Cami'nin minareleri yükselmektedir.

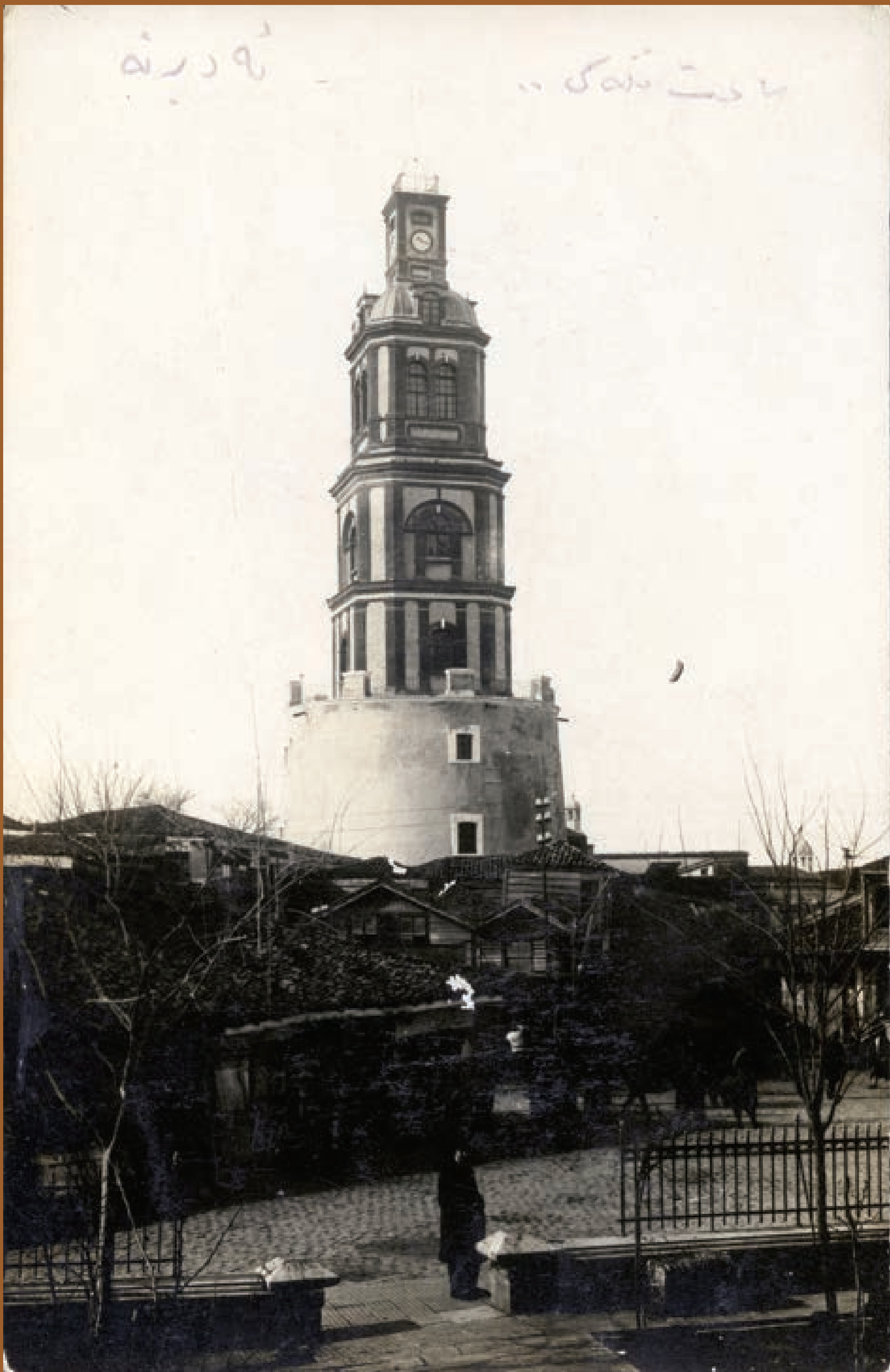

Kartpostal 27

Mimar Sinan Caddesi'ndeki Necmi İge Evi Geleneksel Türk evinin genel özelliklerine sahip olması bakımından önemlidir. Edirne'de on sekizinci yüzyıl başından günümüze kadar kısmen kalabilen tek konaktır. Evin zemin katı moloz taştır. Yapının ikinci kattaki iki odası sokağa doğru çıkma yapmış ve eli böğründeler ile desteklenmiştir. Çıkmada yer alan pencereler ahşap kepenklidir. Duvarlar ahşap çatkılı ve kerpiç dolguludur. Yapının cephesindeki sıva döküldüğünden ahşap dikme ve hatıllar ortaya çıkmıştır.[44]

Yapı, 2012 yılında, Trakya Kalkınma Ajansı tarafından satın alınmıştır. Necmi İge Evi'nin restorasyonuna, 2020 senesinde başlanır. Restorasyonu tamamlanan bina, Edirne Valiliği tarafından 2021 senesinde, "Necmi İğe Evi Etnografya Müzesi" olarak hizmete açılmıştır.

44 Tülay Canıtez, Edirne Necmi İge Evi Restorasyonu, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, Edirne 2003, s. 164.

Kartpostal 28

Roma Kralı Hadrianus tarafından, Hadrianopolis'i çevreleyen, kare şeklinde Edirne Kalesi'nin büyük surları inşa edilir. Roma ordugâhı olarak kurulan Edirne Kalesi'nin köşelerinden kuleler yükselmekte idi. Vali Hurşid Paşa zamanında bu surlar yıktırılarak sadece Makedonya Kulesi yıkılmamıştır. Edirne Valilerinden Hacı İzzet Paşa tarafından 1884 yıllarında, bu kulenin üzerine, yukarı doğru küçülen dört kat inşa edilir. Dört katın üstünde, her yüzünde bir saat olan bir köşk katı daha bulunurdu.
Hacı İzzet Paşa tarafından, 1894 senesinde ahşap katlar kaldırılarak kule kâgir bir şekilde yeniden inşa edilir. Önceki kule dört kat ve bir saat köşkünden ibaret iken, yeni kule, yukarı doğru küçülen üç kat ve bu katlar üstündeki bir saat köşkünden müteşekkildir. Bu kule depremde çatladığı için 1953 senesinde tehlike arz ettiği gerekçesi ile Belediye Reisi Sabahaddin Parsoy tarafından dinamit kullanarak yıktırılmıştır.[45]
2021 yılında "Edirne Eski Saat Kulesi Restorasyonu Projesi" kapsamında restorasyon çalışmaları başlatılmış ve halen devam etmektedir.
Halk arasında saatleri konulduktan sonra Saatli Kule olarak anılmıştır. Makedonya Saat Kulesi Mumcular Caddesi'nde bulunmaktadır. Fotoğrafın arkasındaki notta "Pazartesi 28.05.1918, Saat Kulesi ve cadde tarafı" yazılıdır.

45 Semavi Eyice, "Edirne Saat Kulesi ve Üzerindeki Bizans Kitabesi", Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı 8-9, 1979-1980, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1980, s.5-6.

Kartpostal 29

Darülfünun Parkı'na dikilen Gazi Mustafa Kemal'in heykeli, 23 Nisan 1931 tarihinde törenle açılır. Edirne Atatürk Anıtı, Cumhuriyet tarihinin ilk on Atatürk anıtından biridir. Bronz döküm heykelin heykeltraşı Kenan Yontunç'tur. Kenan Yontunç, Atatürk'ün modelliğinden yararlanarak onun maskını yapabilen ilk ve son Türk heykeltıraşıdır.[46] Atatürk'ün sırtında taşıdığı giysi mareşal üniformasıdır. Heykelin mermer kaidesinin alt kısmına dört yönde kabartmalı bronz levhalar yerleştirilmiştir. Atatürk'ün Büyük Taaruz için "Ordular İlk Hedefiniz Akdenizdir İleri" emrini verdiği an, kaidenin batı cephesindeki (ön kısmında) bronz levhada tasvir edilmiştir.

Kartpostal, 26.04.1931 tarihinde Kurban Bayramı tebrik kartı olarak kullanılmıştır. Fotoğrafın arkasında Sakarya Fotoğrafhanesi Ali Rıza /Edirne kaşesi bulunur. Fotoğrafta, Dârül-eytâm Çarşısı sağ yanda görülmektedir.

46 Ercan Yılmaz, "Edirne Atatürk Anıtı", Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt:2 Sayı:5, 2018, s. 46, 58.

Kartpostal 30

Edirne Karaağaç yolu üzerindeki Balkan Şehitliği'nde bulunan anıt, "26 Mart 1913 Şehitliği Anıtı" ve "Jandarma Söğütlük Şehitliği Anıtı" adları ile bilinir.

26 Mart 1913 senesinde, Karaağaç'tan Edirne'ye girmek isteyen Bulgar askerleri, şehitliğin bulunduğu yerdeki karakolhânede, 9 jandarma erini şehit ederler. Edirne Valisi Hacı Adil Bey tarafından Fransız mühendis Dépre'ye şehitlik abidesi yaptırılır. Abide üç kaide üzerinde yükselir. En alttaki eğimli kaidenin üzerindeki dokuz basamak ile ikinci kaideye çıkılır. İkinci kaidenin üstünde burcu anımsatan mazgal dişleri bulunur. Üçüncü kaide ile bütünleşen anıtın piramidal mermer gövdesi sütun şeklinde yükselir. Sütun, en tepesindeki dört gülle ile son bulur. Güllelerin altında sütunun dört cephesinde kırmızı ay yıldız bulunmaktadır. Şehitlikte 14 kabir bulunur.[47] Üçüncü kaidenin üzerinde öne bakan yazıtta "Balkan Harbi Müdafaasında Burada Şehit Olan Jandarmalara Fatiha 1913" yazmaktadır. Fotoğrafta, 30.10.1933 tarihinde şehitliğe yapılan bir ziyareti görüyoruz. Çelenklerle yapılan ziyarette yazıtın etrafı da çelenk ile süslenmiştir.

47 Erdoğu, a.g.e., s. 80.

Fotoğraf 31

Dertli Mustafa Efendi Çeşmesi İkinci Bayezid Caddesi üzerindedir. Çeşmeyi 1906 tarihinde Mustafa Bey tamir ettirir. Çeşmenin kim tarafından ne zaman inşa edildiği bilinmemektedir. Dört yüzlü bir meydan çeşmesidir. Çeşmenin her yüzünde, fotoğrafta da görülen, köşelerdeki oturma sekileri üzerinde, dört adet kaideli ve başlıklı sütun bulunur. Geniş saçağı destekleyen bu sütunlar günümüze gelememiştir. Geniş saçakta konsol sırası görülür. Kubbenin üstü günümüzde kurşun bir kubbe ile örtülmüştür.[48] Fotoğrafta bu kurşun kubbe bulunmamaktadır. Kartpostal 23'te çeşmenin kubbesi görülür. Fotoğrafın gerisinde sağda uzanan yapılar Askeri Hastane'dir.

48 Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri I, s.348.

Kartpostal 32

Edirne İttihat ve Terakki Kulübü Binası ve Nimet-i Hürriyet Mektebi arasındaki bahçede Kıyık Caddesi üzerindedir. Ticaret Lisesi Çeşmesi ve Rıfat Osman Çeşmesi adları ile bilinir. 1916 senesinde Rıfat Osman tarafından yaptırılır. Mermer su haznesi üzerinde, baldaken şeklindeki dört sütun tarafından kubbeli bir köşk taşınır. Sütunlar arasında dört yönde sivri kemerler bulunur. Her kemerin iki yanına rozetler yerleştirilmiştir. Sütun başlıkları mukarnaslıdır. Saçak kısmındaki mukarnas sırasından sonra kubbeyi gizleyen dilimli taç kısmının her yüzeyinde hat yazıları mevcuttur.[49] Fotoğrafın arkasındaki Osmanlıca yazışmada 28 Mart 1338 (28 Mart 1919) tarihi bulunur.

49 Murat Karademir, Edirne Çeşmeleri, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2008, s. 171; Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri I, s.332.

Kartpostal 33

Tunca ırmağı üzerinde bulunan taş köprünün yerinde Roma ya da Bizans dönemine ait bir köprüden bahsedilir. Osmanlı devrinde yeniden yapılmıştır. Gazi Mihal Bey'in cami ile hamamının yakınında olması sebebiyle bu eserin de Gazi Mihal Bey tarafından yaptırıldığı kabul edilir. Sultan İbrahim döneminde 1640 senesinde Sadrazam Kemankeş Mustafa Paşa tarafından, onarılmıştır. 1752 senesindeki büyük Edirne depreminde harap olduğundan Sultan III. Mustafa'nın iradesiyle tamir edilmiştir. Köprünün Sultan II. Abdülhamid'in emriyle İtalyan ustalar tarafından yeniden tamiri gerçekleşir ve 1903 senesinde Hamidiye Köprüsü olarak açılışı yapılmıştır. Köprüde bu tamiri gösteren kitâbe de mevcuttur. Gazi Mihal Köprüsü'nün kitâbe köşkü ve on altı gözü bulunur.[50]
Kartpostalın üstünde sağ tarafta Edirne'de Mihal Köprüsü yazmaktadır. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir. Kartpostal numarası 22'tir.

50 Semavi Eyice, "Gazi Mihal Köprüsü", DİA, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İstanbul 1996, s. 461-462.

Kartpostal 34

Tunca Nehri üzerinde bulunan Saray Köprüsü, Sarayiçi semtini Edirne'ye bağlar. Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırıldığından "Kanuni Köprüsü" olarak da bilinir. Dört gözlü köprünün ayaklarında boşaltma gözleri bulunmaz. Köprünün sivri kemerli gözleri arasındaki ayaklarda üçgen prizma şeklinde selyaranlar bulunur.[51]
Fotoğrafta arkadan Selimiye Cami tüm heybeti ile görünmektedir.

51 Aslanapa, a.g.e., s.105.

Kartpostal 35

II. Bayezıt Köprüsü, II. Bayezıt Külliyesi'ni ve Yeni İmaret Mahallesi'ni, şehre bağlamaktadır. Tunca Nehri üzerine yapılmıştır. Sultan ll. Bayezid tarafından 1488'de Mimar Hayrettin'e yaptırılır.[52] Kesme taş köprünün beş adet gözü ve iki tarafında taş korkulukları bulunur. Eski fotoğraflarında dairesel kemerleri olan köprünün günümüzde ise kemerleri sivri kemerdir.

Köprünün hemen solunda günümüze gelemeyen, külliyeye ait değirmenin üst kısmı görülür. II. Bayezıt Köprüsü'nün arkasından, II. Bayezıt Cami ve Külliyesi görünmektedir. Kartpostalın altında Fransızca "En içten teşekkürlerimle -Etienne Etere" yazılıdır.

52 Aslanapa, a.g.e., s.102.

Kartpostal 35A

Kartpostalın arkasında "Etienne Etere- Andrinople"in kaşesi bulunur.
Kartpostalın Paris'te varacağı adres şu şekilde yazılıdır: "Madame Pilboue - 11 Rue de l'Arsenal - Paris /Fransa" Sene 1903.

Kartpostal 36

Sultan II. Murat tarafından Mimar Muslihiddin'e yaptırılan Uzun Köprü'nün yapımı 1443 senesinde tamamlanır. Taştan köprü 1392 metre uzunluğundadır. Köprünün 174 adet sivri ve yuvarlak tipte kemeri bulunur. Köprünün yedi adet boşaltma gözü vardır. Sultan II. Mahmud Dönemi'nde onarım görmüştür. 1964 senesi onarımında iki yanına balkon biçiminde genişlemeler yapılarak köprünün genişliği arttırılır. Köprü üzerinde birtakım hayvan figürleri ve bitki motifleri bulunmaktadır.[53]

53 Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri II, s.386.

Kartpostal 37

Bulgar ordusunun Edirne'nin kuşatılması sırasında Arda nehri üzerinde inşa ettikleri Ponton köprüsü kartpostalda görülmektedir. Ponton köprüler seyyar köprüler olup kayık, bot ya da dubaların üzerine ahşap iskelelerin kurulması şeklinde kısa sürede inşa edilirdi. Özellikle savaş sırasında orduların geçişi için yapılmışlardır. Bu köprünün tam yeri tespit edilememiştir. Edirne ya da civarında olmalıdır.

Kartpostal 37A

Kartpostalın arkasında, "Lıbre De Taxe Prisonnier De Guerre….." (Vergiden muaf savaş esiri….) kaşesi bulunur. Gönderen savaş esiri bir Osmanlı askeri olmalıdır. Posta mühründe, "17.06.1913" tarihi görülür. İstanbul, Beşiktaş, Sinan Paşa Mahallesi'ne gönderilmiştir. Kartpostalın editör bilgisi şu şekildedir: "Librairie de la Cour J. B. Kassuroff, Sofia".

Kartpostal 38

Meriç Nehri üzerindeki Demir Yolu Köprüsü'dür. Fotoğrafta köprüyü geçen bir fayton, köprüden geçmekte olan develer görülür. Kartpostalın sol tarafında köprünün altında, köprüye benzer bir tarihi yapının kalıntıları mevcuttur. Fotoğrafın altında sağ kısımda "Foto Ahmed" yazılıdır. Fotoğrafın arkasında Osmanlıca Foto Ahmed'in iş adresi "Maarif Kütüphanesi Hükümet karşısı" şeklinde verilmiştir.

Kartpostal 39

Ekmekçizâde Ahmet Paşa Köprüsü (Tunca Köprüsü) 1608-1615 yılları arasında Ekmekçizâde Ahmet Paşa tarafından Mimar Sedefkâr Mehmet Ağa'ya yaptırılmıştır. Kesme taş köprü, on bir ayak ve on yuvarlak kemerden oluşur. Tonoz örtülü Kitâbe Köşkü namazgâh olarak da bilinmektedir. Köprü ortasından yanlara doğru alçalır. Kemerlerin suya aksı parabol meydana getirir. Kaynak tarafındaki selyaranlar, üçgen şeklinde olup piramit şeklinde külahları bulunur.[54]
Kartpostalın sağ üst kısmında "Yeni Köprü" yazmaktadır. Fakat Meriç Köprüsü için genelde Yeni Köprü ifadesi kullanılır. Çünkü Meriç Köprüsü, Tunca Köprüsü'nden sonra yapılmıştır. Sağ tarafta Selimiye Cami yükselmektedir. Mansap yönünden çekilen bir fotoğraftır. Kartpostalın arkasında posta sansür damgası bulunmaktadır. 13 Temmuz 1914 (1333) Cuma tarihinde postalanmıştır. Kartpostalın arkasında editör, B. Vafiades olarak belirtilmiştir.

54 Aslanapa, a.g.e., s.99; Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri I, s.212.

Kartpostal 40

Ekmekçizâde Ahmet Paşa Köprüsü (Tunca Köprüsü)'nün 1930 senelerindeki bir görünümü. Çatılar ve yerler karla kaplıdır.

Kartpostal 41

Meriç Nehri üzerinde bulunan köprü, Yeni Köprü, Meriç Köprüsü ve Mecidiye Köprüsü adları ile anılır. Sultan II. Mahmut'un emri ile bu köprüden evvel ahşap olan köprünün yerine bugünkü kesme taş köprünün yapımına başlanır. Fakat köprünün inşası Sultan Abdülmecit döneminde, 1847 senesinde tamamlanır. Köprünün kitâbesi, Yunanlıların Edirne'yi işgali sırasında yok edilmiştir. Bugünkü kitâbe, 1966 yılında Hattat Mustafa Uğur tarafından yapılan bir replikadır. Köprünün ortasında mermerden bir seyir balkonu, karşısında ise yine mermerden bir kitâbe köşkü yer almaktadır. Köşkün tonoz örtüsü, önde ikişerli iki sütun, arkadan ise üç sütun tarafından taşınır. Düz kemerli ön kısım dışında ayaklar arasında yuvarlak kemer bulunur. Ön kısımda, sütunlar arasındaki düz bir kemerin üstüne, 1966 yılının kitâbesi konulmuştur. Taşkın saçak profili üstündeki alınlığın ortasında, fiyonklu oval bir madalyon, madalyonun iki yanında ise levhalar içinde meyve tabakları ve ampir süslemeler bulunur. Köşke iki yandan üç basamak ile çıkılır. Tonoz örtü içinde manzara tasvirleri görülür.[55] On iki kemerli köprünün on bir boşaltma gözü bulunmaktadır. Ayakları üzerinde figürlü süslemeler mevcuttur.

Foto Fettah kartpostallarındandır. 14.03.1935 tarihli bayram tebrik kartıdır. Sağda Selimiye Cami görülür. Evlerin çatısında ve Selimiye Cami kubbesinde kar bulunmaktadır. Solda görülen Üç Şerefeli Cami'nin üç minaresinin de külahı yoktur.[56] Köprünün üstünden geçmekte olan bir fayton ve köprünün korkuluklarından bakan bir grup asker görülmektedir. Eski fotoğraflarda bulunan Kitâbe Köşkü üzerindeki ışınsal ampir tepelik bu tarihlerdeki fotoğraflarda yoktur. Mansap yönünden çekilen fotoğraftır.

55 Aslanapa, a.g.e., s.105; Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri I, s.210.
56 26 Temmuz 1930 tarihinde gerçekleşen Edirne Kasırgasında yıkılmış olabilir.

Kartpostal 42

Mansap yönünden çekilen fotoğraf 1930'lu yıllara aittir. Sağda Selimiye Cami, solda Üç Şerefeli Cami ve Makedonya Saat Kulesi görülmektedir. Kitâbe Köşkü üzerindeki ışınsal ampir tepelik fotoğrafta yoktur.

Kartpostal 43

Kartpostalın üstünde Fransızca ve Osmanlıca "Yeni Köprü" yazmaktadır. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Joseph N. Mitrani'nin adı geçmektedir.
Kaynak tarafından çekilen fotoğrafta, soldaki ilk boşaltma gözünün üzerinde çift ejder başı figürü ve yanındaki taş korkuluk altında ise ay yıldız figürü görülmektedir. Soldaki ikinci kemerin yanında ise suyun ve karın gücü ile yıkılmış bir kuş evi görülmektedir. Günümüze bu kuş evinin tünek sıraları gelebilmiştir.[57] Meriç Nehri'nin donduğu sert bir kışın yaşandığı görülür.

57 Bkz. 44 numaralı kartpostalda kuş evinin yıkılmadan önceki hali görülmektedir.

Kartpostal 44

Renklendirilmiş kartpostalın üst kısmında, Fransızca ve Osmanlıca "Edirne Yadigârı, Arda Köprüsü" yazmaktadır. Meriç Köprüsü'ne bazı kartpostallarda "Arda Köprüsü" de denilmektedir. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir. Kaynak tarafından çekilen fotoğrafta kuş evinin yıkılmadan önceki hali görülmektedir. Ayrıca bu fotoğrafta Kitâbe Köşkü üzerindeki ışınsal ampir tepelik de bulunmaktadır. Boşaltma gözlerindeki duvarlarda ahşap hatıllar kullanılmıştır.

Kartpostal 45

Kartpostalın altında Fransızca "Yeni Köprü" yazmaktadır. Kaynak tarafından çekilen fotoğrafta üçgen şekildeki selyaranların külahlarının kademeli bir şekilde sonlandığı görülmektedir. Kartpostal arkasında Edirne Posta mührü ve İtalya'ya gönderildiği adres bulunmaktadır. Kitâbe Köşkü üzerinde ışınsal ampir tepelik görülmektedir.

Kartpostal 46

Foto Fettah kartpostallarındandır. Kaynak yönünden çekilen fotoğraftır.

Kartpostal 47

Kartpostalın arkasındaki 23 Ocak 1924 tarihli Osmanlıca yazışma şu şekildedir: "23 Kanunisani 1340, Sevgili dayıma Edirne'den bir hatıra, Edirne'den Karaağaca giden yolda, Meriç üzerindeki köprünün, Karaağaç tarafındaki başından ve memba tarafından akış resmi".
Kitâbe Köşkü üzerindeki ışınsal ampir tepelik görülmektedir.

Kartpostal 48

Kartpostalın üstünde Bulgarca "Edirne'deki Meriç Nehri Köprüsü", Fransızca "Edirne Meriç (Maritza) Nehri üzerindeki taş köprünün girişi" yazmaktadır. Edirne'nin işgali sırasında bir grup Bulgar askerinin köprü üstüne sıralandığı görülür.

Mansap yönünden çekilen fotoğraftır. Boşaltma gözlerindeki ahşap hatıllar net bir şekilde görülmektedir. Fotoğraflarda Meriç Nehri su seviyesinin mevsimsel ve yağışlar nedeniyle değiştiği görülür. Bu fotoğrafta su seviyesinin düştüğü görülür.

Sofya'da basılan Edirne kartpostallarındandır. Kartpostalın arkasında Editör bilgisi şu şekilde bulunmaktadır: "Yayınlayan Ivan D. Bajdarov – Sofya". 25.07.1919 tarihinde Sofya'dan Paris'e gönderilmiştir. Kartpostal arkasında Fransızca yazışma ve Fransa'ya gönderildiği adres bulunmaktadır.

ANCIENNE RÉSIDENCE DES SULTANS.
ALTE SULTANSRESIDENZ.

Kartpostal 49

Edirne'de Tunca Nehri'nin batısında kalan Yeni Saray (Saray-ı Cedîd-i Âmire)'ın inşasına, Sultan II. Murad döneminde 1450 yılında başlanmıştır. Saraydan dolayı burası Sarayiçi olarak adlandırılmıştır. Saray birçok padişah devrinde eklemelerle genişlemiş ve onarılmıştır. Özellikle, Fatih Sultan Mehmed zamanında pek çok yapısının inşası tamamlanmış ve kullanılmaya başlanmıştır. Sultan Mahmud Dönemi'ne kadar kullanılan saray bu dönemde Osmanlı-Rus savaşları sırasında Edirne'ye giren Ruslar tarafından tahrip olmuş ve yağmalanmıştır. Günümüzde yüze yakın yapıdan az sayıda yapı ulaşabilmiştir.
Kartpostalın üstünde Osmanlıca "Harap Saray-ı Hümâyunda vaki taht odası ve devair-i saire manzarası" yazılıdır. Edirne Sarayı (Saray-ı Cedid-i Âmire) yapılarından solda Arzodası, ortada Cihannüma Kasrı, sağda Kum Kasrı görülmektedir. Kum Meydanı'nda talim yapan bir grup asker görülmektedir.
Günümüze gelemeyen Kum Kasrı, Hamamlı Köşk diye de bilinir. Kartpostalda yüksekçe bir zemin üzerinde olan iki katlı kasrın meydana bakan sol yan cephesindeki merdivenlerden içeri girildiğinde fıskiyeli havuzu olan büyük bir divânhânesi bulunurdu. Kasrın sol yan cephesinde görülen cumba ise, Cem Sultan'ın on yaşına kadar yaşadığı odadır.[58] *Kasrın yanında bulunan hamamı günümüze gelmiştir.*
Günümüze gelemeyen Arz Odası, elçilerin ve yabancı misafirlerin kabul edildiği ve bayram günlerinde kutlamaların yapıldığı tek bir odadan müteşekkil bir yapıydı.[59] *Kartpostalın sağ kısmında görüldüğü gibi 35 meşe sütunun taşıdığı revaklar ile çevriliydi. Arka cephesinde kartpostalda görülmeyen günümüze sadece kapısı gelebilen Bâbüssaâde bulunmakta idi.*
Kartpostalın ortasında yedi katlı görülen yapı Cihannüma Kasrı'dır. Kasrın en üstündeki cihannümâ katının üstü konik (mahruti) bir çatı ile örtülüdür.[60] *Fatih Sultan Mehmed tarafından 1451- 1452 yıllarında yaptırılan kasrın, günümüze kalıntısı gelebilmiştir. Kesme taş ve tuğladan inşa edilen kasrın günümüze ulaşamayan kartpostalda da görülen mukarnaslı bir ana ana giriş kapısı bulunmaktaydı.*

58 Rıfat Osman, Edirne Sarayı, (Yay. Süheyl Ünver), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, s.76.
59 Murat Kocaaslan, "Edirne Yeni Saray'ın Arz Odası ve Kum Kasrı'nın 1171/1757-58 Yılı Onarımları", History Studies, 12/3, Haziran 2020, s. 1187.
60 Osman, a.g.e., s.69.

Kartpostal 50

Renklendirilmiş kartpostalın üstünde Osmanlıca "Edirne Saray Köprüsü" yazılıdır. Solda Adalet Kasrı, ortada Fatih Köprüsü görülür. Sağda ise köprüyü geçince kapısı gözüken yapı Kum Kasrı Hamamı, ileride görülen kubbeli yapı ise Saray Mutfaklarıdır.

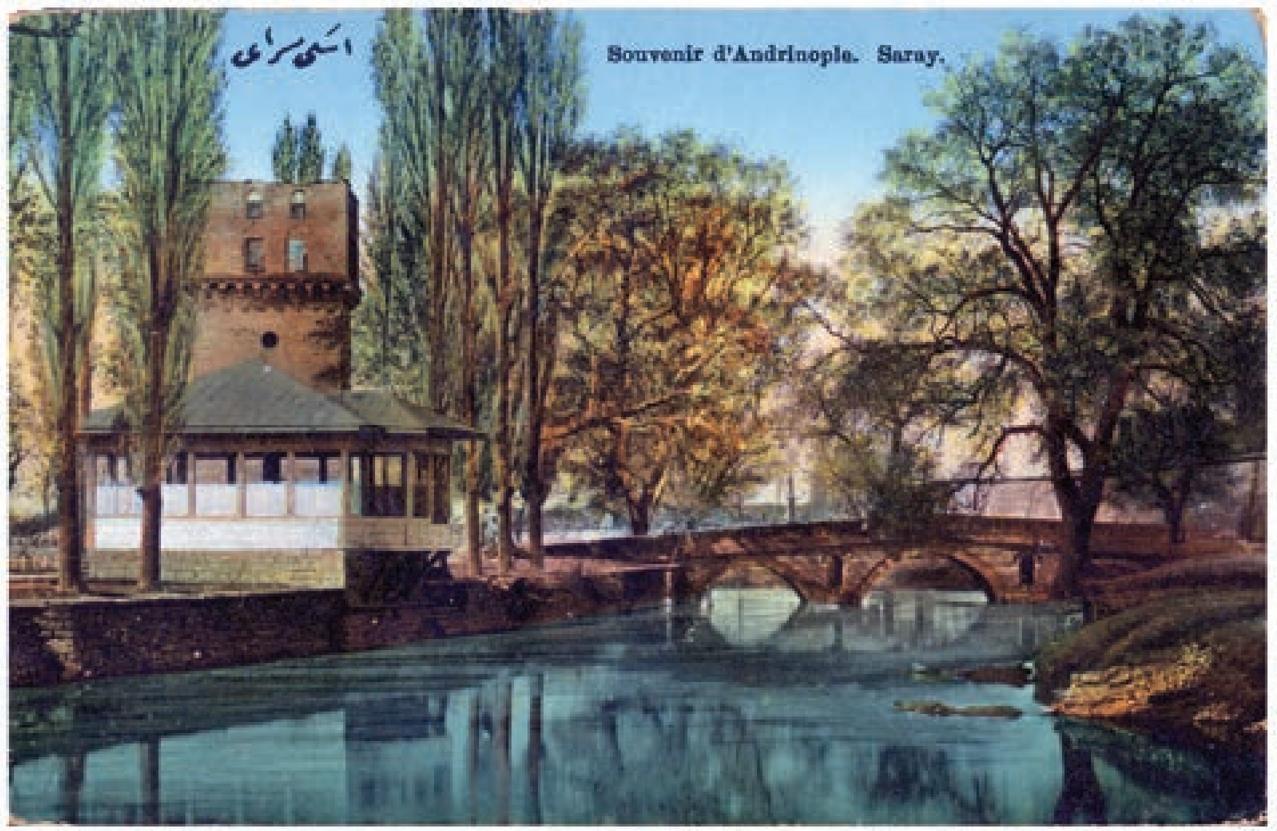
Solda külahı olmayan Adalet Kasrı, kare planlı olup kesme taştan inşa edilmiştir. Üç kat üzerinde padişaha mahsus bir oda bulunmaktadır. Bu oda iri taş konsollar ile desteklenir. Kulenin üzeri, içten kubbe, dıştan ise piramidal bir kurşun külahla örtülmüştü.[61]

Kum Kasrı Hamamı'nda mekânlar girişin yer aldığı kuzeyden güneye doğru şu şekilde sıralanır; soyunmalık, ılıklık ve sıcaklık ve su deposu. Soğukluk, ılıklık ve sıcaklık kubbe ile örtülüdür. Sıcaklık eyvanı, külhan ve su deposu ise tonozla örtülüdür. Hamamda yapı malzemesi olarak, kesme taş ve tuğla almaşık olarak kullanılmıştır.[62]

Fatih Köprüsü'nü geçince ileride sağda görülen Saray Mutfakları (Matbah-ı Amire) bacaları ve sekiz kubbesi ile görülmektedir. Uzunlamasına dikdörtgen yapı, taş ve tuğladan inşa edilmişti. İçinde helvacılar, aşçılar, fodlacılar ve ekmekçilerin bulunduğu koğuşlar bulunurdu.[63]

Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Joseph N. Mitrani'nin adı geçmektedir.

61 Osman, a.g.e., s.101; Aslanapa, a.g.e., s.131.
62 Mustafa Özer, Mesut Dündar, "Edirne Sarayı Kum Kasrı Hamamı ve Aşçılar Hamamı", 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Yıl 2019, Cilt: 13, s.573.
63 Osman, a.g.e., s.65.

Kartpostal 51

Renklendirilmiş kartpostalın üstünde Osmanlıca "Eski Saray" yazılıdır. Solda Hasbahçe içindeki Adalet Kasrı ve İftar Köşkü [64] ortada ise Fatih Köprüsü görülür.
Fatih Sultan Mehmed tarafından 1452 senesinde yaptırılan Fatih Köprüsü, Tunca Nehri üzerindedir. Hasbahçe ile Kum Meydanı'nı birbirine bağlamaktadır. Üç gözlü köprü kesme taşlar ile inşa edilmiştir. Bönce Köprüsü, Cephanelik Köprüsü ve Hasbahçe Köprüsü olarak da bilinmektedir.[65]

64 Tunca Nehri kenarında rıhtım üzerindeki köşk günümüze gelememiştir. Kurşun çatılı, mermer zeminli yapının kafesli geniş pencereleri bulunmaktaydı. 17. yüzyılın mimari zevkini yansıtır. Nehre doğru taşkın cumba konsollar ile desteklenir. Osman, a.g.e., s.101-102.
65 Aslanapa, a.g.e.,, s.105.

Kartpostal 52

Fotoğrafta solda ön kısımda Adalet Kasrı ve arkasında Fatih Köprüsü görülür. Adalet Kasrı yanındaki kalıntı Bostancıbaşı Kasrı'na ait olmalıdır.[66] *Fatih Köprüsü'nü geçince solda çatısı görülen yapı ise Arz Odası'dır. Fatih Köprüsü'nü geçince ileride sağda görülen yapı Cihannüma Kasrı kalıntısıdır. Kasır, Kasr-ı Padişahi, Taht-ı Hümayun, Has Oda Köşkü, Mabeyn-i Hümayun Dairesi gibi isimlerle de anılmaktadır. Bir dönem hazine ve kutsal emanetleri barındırmış, ardından 19. yüzyıl başından itibaren Topçubaşı Dairesi ve cephanelik olarak kullanılmıştır. 1830 tarihinde Edirne'ye giren Ruslar yapıyı karargâh olarak işgal edip, tahrip etmişlerdir. 1876-1877 Osmanlı Rus savaşında, Vali Cemil Paşa tarafından, içinde bulunan cephane ile birlikte havaya uçurulmuştur.*

66 Bostancıbaşı Kasrı günümüze gelememiştir. Bostancı Ağaları'na mahsustur. Çatısı kurşun örtülü kasrın, yirmi odası, bir mescidi ve bir hamamı bulunmaktaydı. Osman, a.g.e., s.98.
67 Murat Kocaaslan, "Edirne Sarây-ı Cedîd-i Âmire'nin Cihânnümâ Kasrı ve 1171 / 1757-58 Yılı Tamirat Kayıtları", Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi, Cilt 7, Sayı 18, Temmuz 2020, 360.

Kartpostal 53

Fatih Köprüsü ve Adalet Kasrı'nın bir görünümü.

Kartpostal 54

Selimiye Cami ve külliyesi, 1569-1575 yılları arasında Sultan II. Selim'in emri ile Mimarbaşı Sinan'a Edirne'de yaptırılmıştır. Osmanlı Türk sanatının ve dünya mimarlık tarihinin önemli anıtsal yapıları arasındadır. Cami, mimarisi, çeşitli denemelerden sonra oluşturulan ideal planı ve süslemeleri ile Mimar Sinan'ın ustalık eseri olarak nitelendirilmektedir. Eski Saray alanında Kavak Meydanı'nda inşa edilen Selimiye Cami, bulunduğu yer itibarı ile çok uzaklardan fark edilen bir siluet vermektedir. Külliye yapıları başta cami olmak üzere Dar-ül Hadis, Dar-ül Kurra, batısında Sıbyan Mektebi ve Arastadan oluşmaktadır. Cami, yükseltilmiş bir zemin üzerinde yer almaktadır. Kuzeyde bulunan revaklı avlu ile harim bölümü yaklaşık aynı büyüklüktedir. Yapımında sarımtırak renkte kesme taşın kullanıldığı caminin pencere ve kemerlerinde iki renkli taş malzeme kullanılarak cephelere hareket kazandırılmıştır. Sekiz ayağa oturan kubbesi ile geniş tek bir mekân elde edilmiştir. Mihrap dışa doğru çıkıntılı inşa edilmiştir. Kubbeden başlayarak kademeli bir şekilde aşağıya doğru yarım kubbe ve kemerler ile genişleyen cephe oranları, kubbeyi destekleyen ağırlık kuleleri ve dört minaresi ile cami uyum içindedir.[68]

Kartpostalda, Selimiye Cami'ni, batı cephesinden görmekteyiz. Caminin batı cephesi önünde kuzey güney doğrultusunda uzanan tonozlu yapı ise külliyenin arastasıdır. 124 adet dükkândan meydana gelen yapı, Sultan III. Murad döneminde Mimar Dâvud Ağa tarafından tamamlanmıştır. Kartpostalın üstünde sağ kısımda Osmanlıca "Sultan Selim Cami, Edirne Yadigârı" yazılıdır. Kartpostalın arkasında editör, B. Vafiades olarak belirtilmiştir. Kartpostalın arkasındaki Fransızca yazışma 1919 tarihlidir.

68 Selçuk Mülâyim, Ahmet Vefa Çobanoğlu, "Selimiye Camii ve Külliyesi", DİA, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 430-431.

Kartpostal 55

Kartpostaldaki fotoğraf, batı cihetinden Selimiye Cami'nin bir görünümüdür. Kartpostalın üstünde Bulgarca ve Fransızca "Edirne Sultan Selim Cami" yazmaktadır.
Sofya'da basılan Edirne kartpostallarındandır. Kartpostalın arkasında Editör bilgisi şu şekilde bulunmaktadır: "Yayınlayan Ivan D. Bajdarov[69], Sofya".

69 Bazı yayınlarda Ivan D. Bajdaroff olarak adı geçmektedir.

Kartpostal 56

Selimiye Cami'nin batı cihetinden bir fotoğrafını görmekteyiz. Genelde caminin batı ve güneybatı yönünden fotoğrafları çekilmiştir. Bu fotoğraf, Edirne Eski Cami minaresinden çekilmiş olabilir. Kartpostalın üstünde sağ kısımda Osmanlıca "Edirne Yadigârı, Sultan Selim Cami-i Şerifi" yazılıdır.

Caminin batı yönünden çekilmiş eski fotoğraflarında Yemiş Kapanı olarak adlandırılan iki katlı geniş avlulu kubbeli bir yapıyı görmekteyiz. 1591 yılında inşası tamamlanan avlulu han, ortasında şadırvanı bulunan kare bir plana sahipti. Zemin kat güney, batı ve doğu avlu kanatları revaksız; kuzey kanadı ve üst kat avlu kanatları revaklı idi. 30 Temmuz 1752 depreminde zarar gören han, 1937 yılında yıktırılmıştır.[70]

70 Bozkurt Ersoy, "Edirne Yemiş Kapanı ve Restitüsyon Önerisi", Sanat Tarihi Dergisi, XXVII / 1, Nisan 2018, s.119,129.

Kartpostal 56A

Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.
30 Nisan 1911 senesinde postalanmıştır.

Kartpostal 57

Renklendirilmiş kartpostalın üstünde sol kısımda Osmanlıca "Sultan Selim Cami, Edirne Yadigârı," yazılıdır. Selimiye Cami'nin dört minaresi de mukarnaslı, üçer şerefeye sahiptir. Mukarnaslar, işçilik ve oymacılık bakımından şaheserdir. Çokgen kaidelere oturan minarelerin yivli silindirik gövdeleri oldukça yüksektir. Kartpostalın arkasında editör Israilovitch'in M.J.C. monogramı yer almaktadır.[71]

71 Romanya vatandaşı Moise J. Israilovitch kartpostalları Leipzig'deki matbaada basılmıştır. Yılmaz, a.g.e., s.127; Zeynep Emel Ekim, Kartpostallarda Yedikule Hisarı, Fatih Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021, s.37.

Kartpostal 58

Fotoğrafta, caminin önünde uzanan tonoz örtülü arastanın yüksek kasnaklı dua kubbesi ile arastaya bitişik olan sıbyan mektebinin kubbesi göze çarpmaktadır. Kare planlı ve kubbeli Sıbyan Mektebi'nin önünde iki kemeri olan, aynalı tonoz ile örtülü revak bulunmaktadır. Yapı, bir sıra taş iki sıra tuğladan inşa edilmiştir.
Kartpostalın sağında kubbeleri ile görülen medrese DârülKurrâ medresesidir. Caminin güneybatısında yer alan DârülKurrâ Medresesi, caminin güneydoğusunda yer alan Dârülhadis Medresesi ile simetrik olarak tasarlanmıştır. Doğu yönünde, ana eyvanın bulunduğu kubbeli dershane mekânı bulunur. Yapının öğrenci odaları olan kubbeli revaklı avlusunun güneybatı köşesi pahlanmıştır. Günümüzde Selimiye Vakıf Müzesi olarak kullanılmaktadır.
Kartpostalın üstünde sağ kısımda Osmanlıca "Edirne Sultan Selim Cami-i Şerifi" yazılıdır. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Joseph N. Mitrani'nin adı geçmektedir.

Kartpostal 59

23 Ekim 1913 senesinde Londra'da basılan Sultan Reşad tuğralı ve ayyıldızlı Edirne Hatıra Posta Pullarındandır. Bu hatıra serisinin 10 paralık olanları yeşil, 20 paralık olanları kırmızı, 40 paralık olanları mavi renktedir. Kartpostal üzerinde tüm seriyi görmekteyiz. Edirne pulları üzerinde Edirne (Andrinople) posta damgaları bulunur.[72] *Aralık 1913 senesinde postalanmıştır.*
Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.

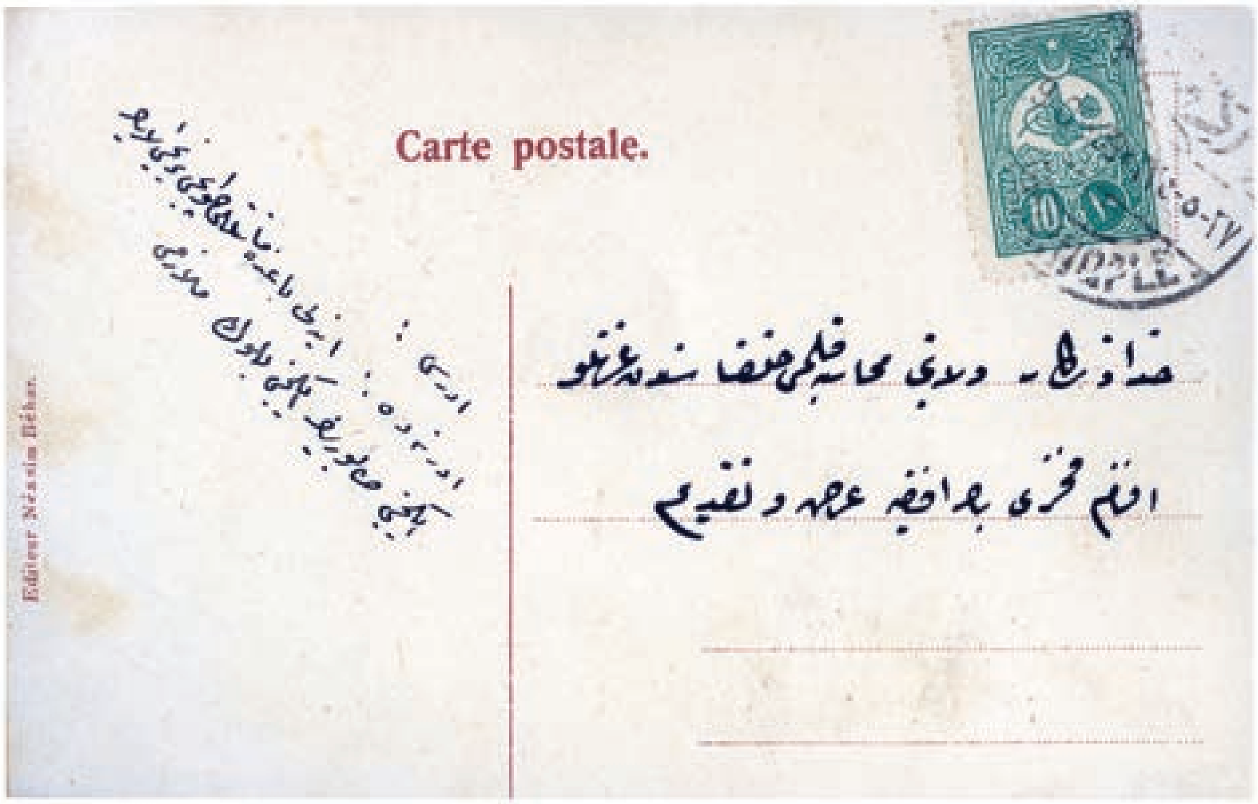
72 M. Ziya Ağaoğulları, M. Bülent Pabuççuoğlu, İsfila Türk Pulları ve Antiyeleri Kataloğu 1863-2005, Doğan Ofset Yayıncılık, İstanbul 2005, s.53.

Souvenir d' Andrinople
Mosquée „Sultan Selim"

Kartpostal 60

Kartpostalın üstünde sağ kısımda Osmanlıca "Edirne Yadigârı, Sultan Selim Cami-i Şerifi" yazılıdır. 1325 (1908) senesinde postalanmıştır.

Kartpostal 60A

Sultan Abdülhamid tuğralı ve ayyıldızlı, 10 Paralık posta pulunun üstünde Andrinople posta damgası bulunur. Bu pul serisi 22 Mart 1908 senesinde basılmaya başlamıştır.[73]
Kartpostalın editörü, gazeteci Néssim Béhar'dır. Kartpostalları son derece nadir sınıfındadır.[74]

73 Ağaoğulları, Pabuççuoğlu, a.g.e., s.30.
74 Béhar, "Edirne'nin Yankısı" adında sahibi olduğu gazeteyi 1921-22 yılları arasında çıkarmıştır. Yılmaz, a.g.e., s.95.

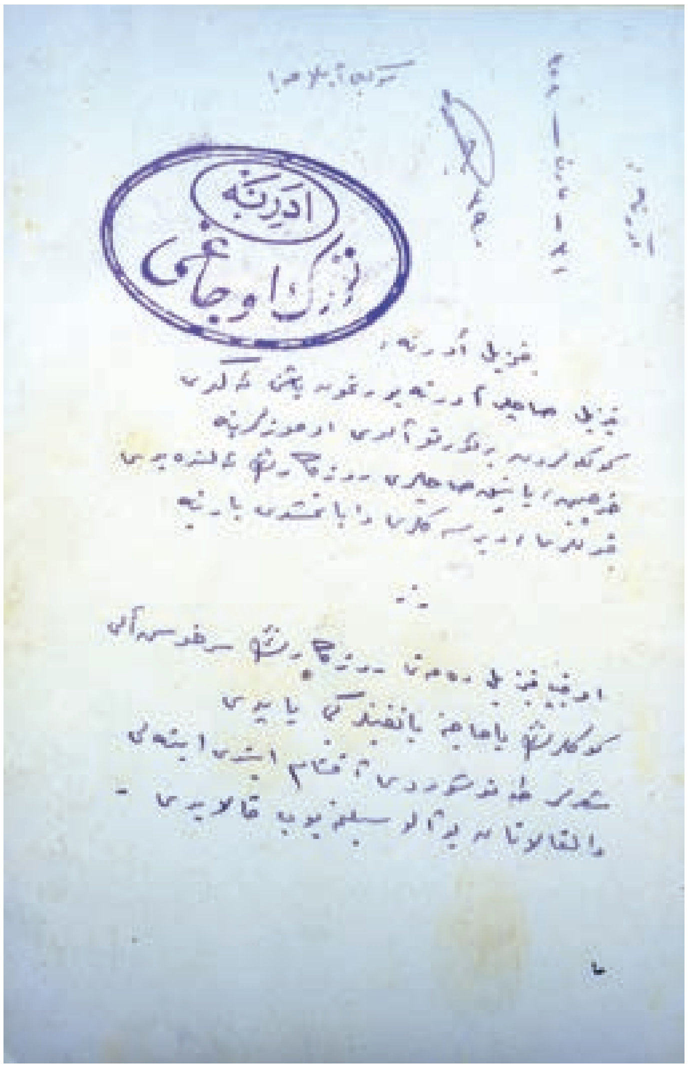

Kartpostal 61

Mimar Sinan Caddesi üzerinden Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü. Yemiş Kapanı'nın bu tarihlerde bir kısmı yıkılmış ve kapanın önüne çocuk parkı kurulmuştur.[75]

Fotoğrafta, kapanın üst kotundan, arastanın yüksek kasnaklı dua kubbesi ile arastaya bitişik olan sıbyan mektebinin kubbesi ve revak kısmı belirgin bir şekilde görülmektedir. Fotoğrafın üstünde Osmanlıca "Edirne Mimar Sinan Caddesi ve Selimiye Cami" yazılıdır. Cadde üzerinde sağda görülen yapı Rüşdiye Mektebi'dir.[76]

75 Yemiş Kapanı'nın 1937 yılında yıktırıldığı ve bulunduğu alanın 1967 yılında park haline getirildiği söylenir. (Ersoy, a.g.e., s.119,129) Fakat kapanın daha erken tarihlerde harap olduğu ve yerinin 1930 senelerinde park haline geldiği görülmektedir.
76 Bkz. Kartpostal 8

Kartpostal 61A

Fotoğrafın arkasında, Edirne'ye ithafen Osmanlıca şiir bulunmaktadır. Ayrıca 31 Mart 1928 tarihi ve Edirne Türk Ocağı damgası görülmektedir.

Kartpostal 62

Mimar Sinan Caddesi üzerinden Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü. 1930'lu yıllara ait fotoğrafta Yemiş Kapanı ve etrafının demir parmaklıklı duvarlar ile çevrildiği, ağaçlandırılarak park haline getirildiği görülür.

Kartpostal 63

Selimiye Cami'nin batı cephesi ve avlusunu gördüğümüz fotoğrafta, avluda geometrik bir şekilde düzenlenen formal bahçe tasarımı dikkat çekmektedir. DârülKurrâ Medresesi'nin kuzey cephesi ve mukarnaslı giriş kapısı ile dershane mekânının kubbesi ileriden görülmektedir. Fotoğrafın arkasında 1926 senesinin tarihi bulunur.

Kartpostal 64

Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü. Sıbyan Mektebi önündeki revak ve DârülKurrâ Medresesi'nin kubbeli dershane odası görülmektedir.

Kartpostal 65

Mimar Sinan Caddesi üzerinden Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü. Yemiş Kapanı'nın bulunduğu alanın ve cadde üzerindeki kaldırımın ağaçlandırılması sonucunda bazı yapılar net görülememektedir. 1920'li yıllara ait fotoğrafta cadde üzerinde demir parmaklıklara asılı Osmanlıca tabela görülmektedir.

Kartpostal 66

Mimar Sinan Caddesi üzerinden Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü. Yemiş Kapanı'nın bulunduğu alanın ve cadde üzerindeki kaldırımın ağaçlandırılması sonucunda bazı yapılar net görülememektedir. 1930'lu yıllara ait fotoğrafta Yemiş Kapanı ve etrafının demir parmaklıklı duvarlar ile çevrildiği, ağaçlandırılarak park haline getirildiği görülür.

Kartpostal 67

26 Temmuz 1930 senesinde Edirne'de yaşanan kasırga sonucunda, şehirdeki bütün camilerin minare külâhları ile evlerin, devlet dairelerinin çatıları uçmuştur. Edirne'ye yakın köylerde çiftçilerin mahsulleri de büyük zarar görmüştür. Fotoğrafta Selimiye Cami'nin dört külahı da uçmuştur. 21 Aralık 1930 yılında Edirne'yi ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal'in emri ile 1932 senesinde caminin külahları İstanbul'dan gelen İzzet ve Şeriki Mustafa adındaki ustalara tamir ettirilir."[77] Foto Fettah kartpostallarındandır.

77 Bulut, a.g.e., s. 193, 196.

Kartpostal 68

Selimiye Cami, şadırvanlı avlusu, dikdörtgen planlıdır. Avlunun etrafını 18 kubbesi ve 16 sütunu olan revaklar çevirmektedir. Sütunlar granit ya da mermerdir. Kemerler iki renkli taştan yapılmıştır. Beyaz mermerden yapılan şadırvan rahat abdest alınması için avludan biraz alçakta yapılmıştır. Onaltıgen şadırvanın her yüzeyinde mermer şebeke, musluk ve ayak koymak için topuk taşı bulunur.[78] Haznesinin içi havuz şeklinde olup ortasında fıskiyesi bulunur. Kuşların su içmesi için yapılan mermer kâseler de şadırvan yüzeyinde bulunur.

Revaktaki alt kat pencerelerinin üstündeki sivri kemerli alınlıkların içinde çini panolar bulunur.

Kartpostalın üstünde sol kısımda Osmanlıca "Edirne Yadigarı, Sultan Selim Şadırvanı" yazmaktadır.

Kartpostalda şadırvanın kurşun örtüsü onu destekleyen ayaklar ve ayaklar arasında ahşap oturma sıraları görülür. Musluk önünde ayrıca mermerden abdest almak için oturma yerleri bulunur.

Kartpostalın editörü, Jacques Saül olarak yazılmıştır. Kartpostalları çok nadir sınıfındadır.[79]

78 Zeynep Dıramalı, Mimar Sinan'ın Ustalık Eseri Selimiye Cami Mimari Süslemeleri ile Kalfalık Eseri Süleymaniye Cami Mimari Süslemelerinin Karşılaştırılması, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel Kültür Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019, s. 221.
79 Yılmaz, a.g.e., s.94.

Fotoğraf 69

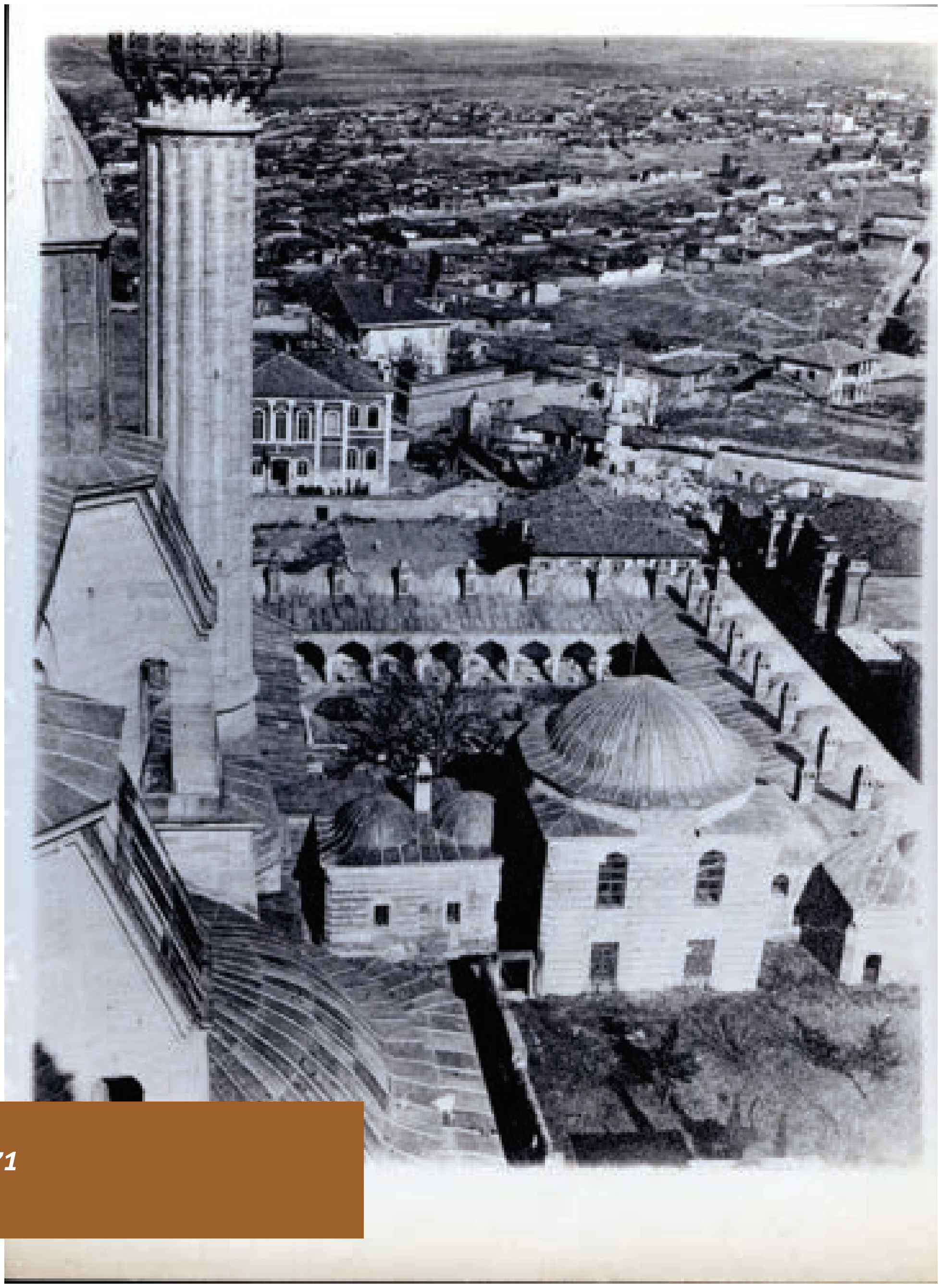
1962 senesine ait fotoğrafta şadırvanın üst örtüsü ve sütunları bulunmamaktadır.

Kartpostal 70

31 Mart 1929 tarihinde Selimiye Cami önünde düzenlenen Mimar Sinan'ı Anma Günü'ne aittir. [80]

80 Bu fotoğraf Edirne'nin kurtuluş günündeki tören olarak şu şekilde yayınlanmıştır: "25 Kasım 1928 Edirne'nin Kurtuluş Töreni'ne Ankara'dan gelen TBMM Heyeti, Edirne Valisi Emin Arda ve Müzeler Müdürü Necmi İğe, Lise Öğrencileri ile Selimiye Cami bahçesinde" Bulut, a.g.e., s. 184.

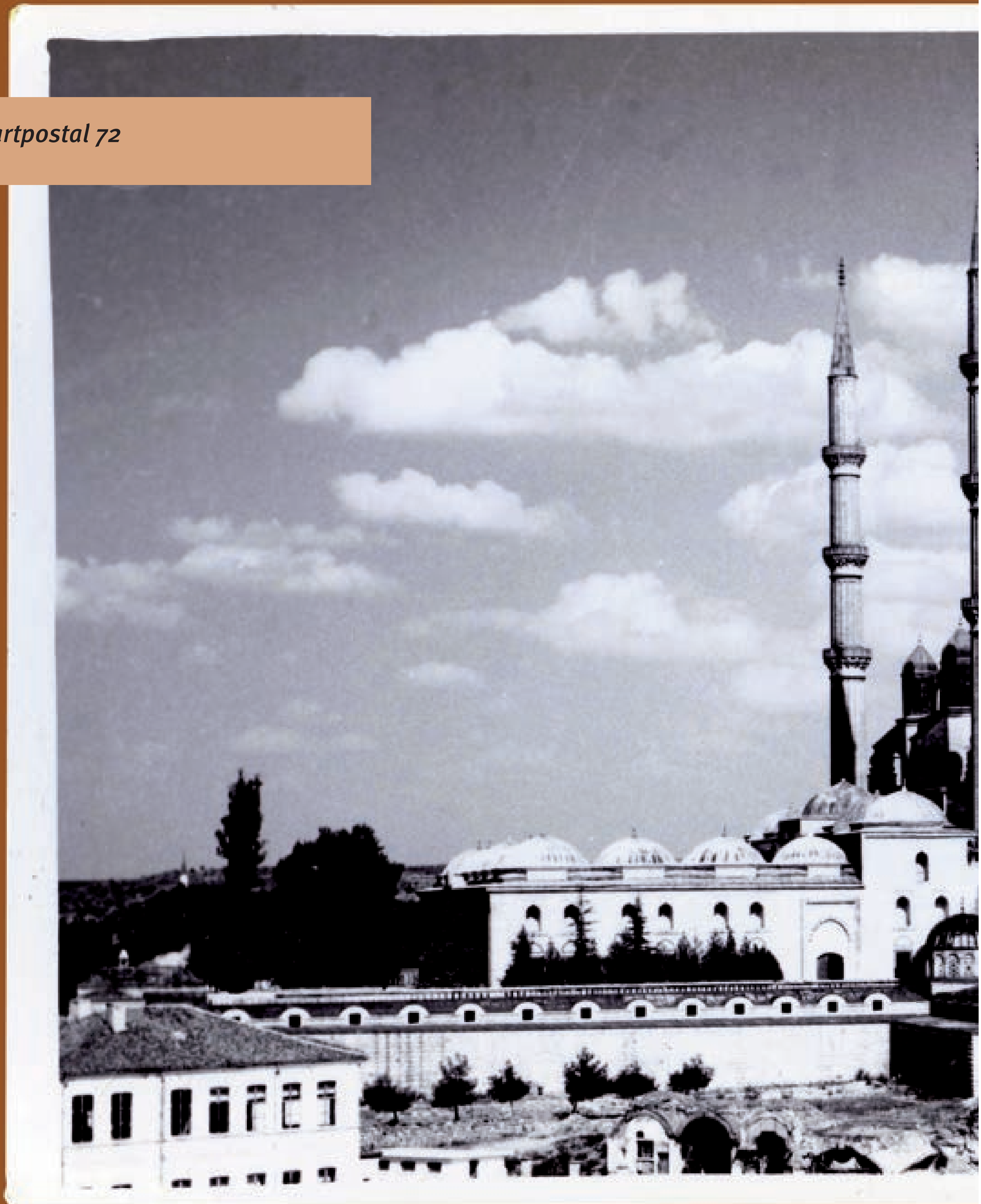

Fotoğraf 71

Selimiye Cami'nin güney yönünden tepeden Dârülhadis Medresesi'nin bir görünümü. Darülhadis Medresesi caminin güneydoğusunda yer almaktadır. Müderris Medresesi adıyla da bilinen yapı, kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Batı yönünde ana eyvanın olduğu kubbeli dershane mekânı bulunur. Yapıya giriş kuzey cephesindeki mukarnaslı anıtsal bir kapı ile sağlanmaktadır. Öğrenci odaları kubbe ile avluyu çevreleyen revaklar öğrenci odalarından alçakta olup tonozla örtülüdür. Yapı günümüzde Türk İslam Eserleri Müzesi olarak hizmet vermektedir.

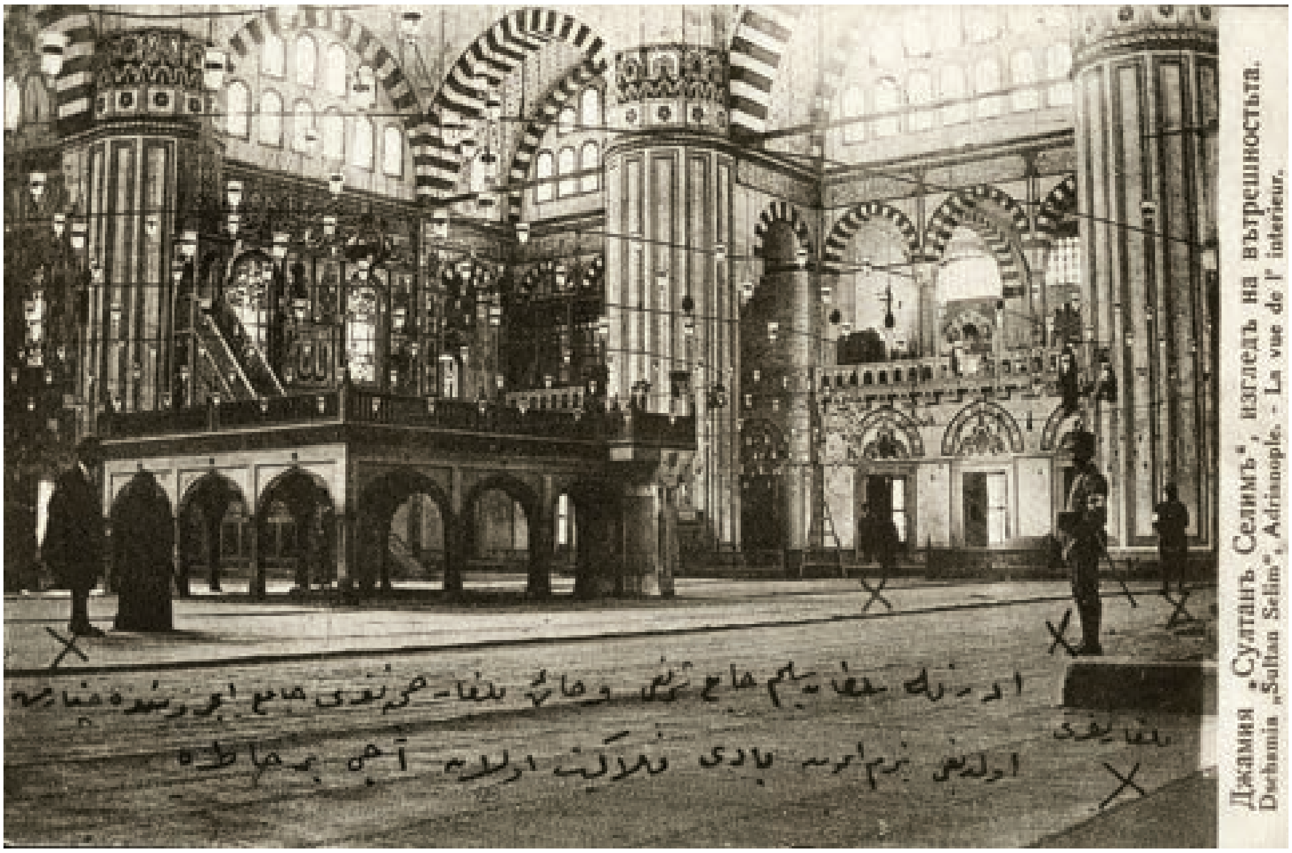
81 Mülâyim, Çobanoğlu, a.g.m., s.433.

Kartpostal 72

Selimiye Cami'nin batı cephesinden bir görünümü.

Kartpostal 73

Fotoğrafta büyük kapı karşısında, ana kubbenin tam altında yer alan Müezzin Mahfili'ni görmekteyiz. Oniki adet mermer sütuna oturmaktadır. Mahfil altında fıskiyeli mermer şadırvan bulunur. Dıştan dörtgen içten sekizgen şadırvanın köşeleri rengârenk mozaikler ile süslenmiştir. Mahfilin cevizden yapılan kemerlerinin iç ve dış yüzeyleri ile tavanı kalemişleri ile bezelidir. Tavanın ortasında çarkıfelek motifi yer alır.

Selimiye Cami'nin kubbesi on iki köşesi bulunan sekiz adet fil ayağı üzerine oturmuştur.

Kartpostal üstünde Osmanlıca "Edirne Sultan Selim Cami Şerifi ve hain Bulgar sıhhiye neferi cami içerisinde, bizim için felaket olan acı bir hatıra" yazmaktadır.

Kartpostalın sağ yan kısmında Bulgarca, "Sultan Selim Cami, iç görünüm" yazmaktadır.

Kartpostal 73A

Kartpostalın ortasında üst kısımda Bulgarca "Posta Kart" yazılıdır.
Kartpostalın sol yan kısmında Bulgarca editör bilgisi şu şekilde bulunur: "Yayın evi, Moderna Knijarnitsa, Hristo N. Malinov, Plovdiv"
Plovdiv (Filibe)'de basılan kartpostallardandır.

Kartpostal 74

Hünkâr Mahfili, caminin doğu köşesinde dört mermer sütun üzerinde yer almaktadır. Sütunlar Mısır'dan getirtilmiştir. Tavan altında ve kemer alınlıklarında sıva üstü kalemişleri bulunurken üst katta mihrap duvarı ve yan duvarlarda çiniler, kalemişleri ve revzenler bulunur. Mahfilden caminin dışına da çıkılmaktadır.[82]
Fotoğrafın arkasında 1929 senesi bulunur.

82 Dıramalı, a.g.t., s. 254.

Kartpostal 75

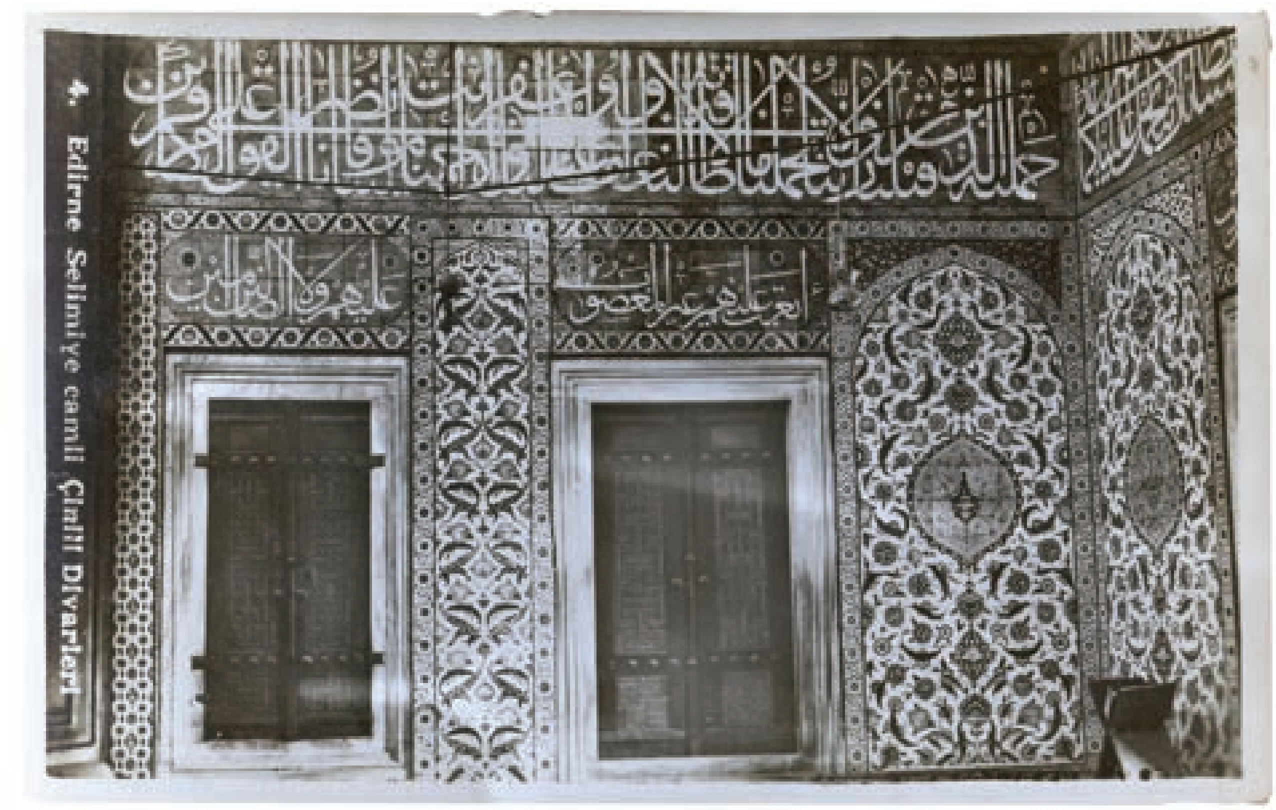
Minber, Marmara Adası'nın beyaz mermerinden yapılmıştır. Minberin taç kapısının üst kısmında, altın yaldızlı "Kelime-i Tevhid" yazısı bulunur. Bu mermer kitabe ve üstündeki mukarnaslı friz burmalı iki sütun ile taşınmaktadır. Minberin yan korkuluklarındaki geometrik kompozisyonlar ajurludur. Selimiye Cami'nin Minber Köşkü'nün ayna duvarı ve külahı çini pano ile kaplanmıştır. Minberin yirmi dört basamağı bulunur.[83]

83 Dıramalı, a.g.t., s. 267.

Kartpostal 76

Selimiye Cami Müezzin Mahfili

Kartpostal 77

Selimiye Cami, mihrap sofasının sol yanında yer alan duvar çinileri ve hatlarına ait bir fotoğraf. Çini hat yazıları Hasan Çelebi'ye aittir.[84]

Mihrap sofasında, pencere üstlerindeki çini alınlıklarda, lacivert zemin üzerine, istifli sülüs hatla, beyaz harflerden oluşan hat yazıları bulunur. Alınlıkların etrafında bitkisel motifli çini bordür görülür. Bu yazıların üstünde celi sülüs hat ile yazılmış Bakara Suresi'nin 285 ve 286. ayetleri, çini kuşak şeklinde mihrap sofasını çevrelemektedir.[85]

84 Dıramalı, a.g.t., s. 120.
85 Ahmet Köse, Edirne Selimiye Camii'nde Yazının Süsleme Unsuru Olarak Kullanımı, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2013, s. 94.

Kartpostal 78

Fotoğrafta minber ile minberin sağ yanında duvarda yer alan hat yazısı görülmektedir. Kırmızı zemin üzerine, Celi sülüs hat ile Nisa suresi 103'üncü ayet yazılmıştır.[86]

86 Köse, a.g.t., s. 84.

Kartpostal 79

Hünkâr Mahfili'nin, kabristana açılan kısmındaki pencerenin abanoz ağacından yapılmış ahşap kanatları geçme tekniği ile yapılmıştır. Yukarıdan aşağıya üç pano halindedir. Tarsi tekniği ile fildişi, sedef gibi malzemeler ahşaba uygulanmıştır.[87]

87 Dıramalı, a.g.t., s. 161.

Kartpostal 80

Selimiye Cami silüeti.

Kartpostal 81

Selimiye Cami minarelerine asılan "Er Meydanı" mahyası. Şerefeler de aydınlatılmıştır. Fotoğrafın arkasında M. İşlekel mührü bulunmaktadır. Elektrik Teknisyeni Mustafa İşlekel İstanbul'da mahyaların ampuller kullanılarak asılması işini öğrenir. Edirne'ye dönünce zeytinyağı ve pamuk fitillerin kullanıldığı kandiller yerine ampuller kullanarak mahyaları kurar.[88] *Böylece elektrik ile mahyaların asılması işi Edirne'de başlamış olur.*

88 http://www.vatandasgazetesi.com.tr/gundem/mahya-kurulacak-mi- h1935.html

Kartpostal 82

Ramazan ya da Kandil gecesinde şerefeleri aydınlanan Selimiye Cami. Arkasında 07.03.1929 tarihi bulunmaktadır.

Kartpostal 83

Selimiye Cami minarelerine asılan "Türk Gibi Kuvvetli" mahyası. Şerefeler de aydınlatılmıştır.

Kartpostal 84

Selimiye Cami minarelerine asılan "Edirnenin Bekçisi Sinandır" mahyası. Şerefeler de aydınlatılmıştır. Foto Edirne'ye ait bir fotoğraftır.

Mimar Sinan Caddesi üzerinde sağda görülen yapı Rüşdiye Mektebi'dir. Park haline gelen ağaçlık alanın üstünden Selimiye Cami'nin batı cephesindeki yüksek kasnaklı arastanın dua kubbesi ile arastaya yakın olan sıbyan mektebini görmekteyiz.

Kartpostalın sağında, Selimiye Cami'nin güneybatısındaki yapı DârülKurrâ medresesidir.

Kartpostal 85

Selimiye Cami restorasyonu sırasında minareye kurulan iskele.

Kartpostal 86

Fotoğrafta, Tunca Nehri üzerinde bulunan Saray Köprüsü'ne doğru yürüyen çocuk çobanlar, bir kadın ve koyunlar görülmektedir. Saray Köprüsü, Sarayiçi semtini Edirne'ye bağlar. Arka panorama Kartpostal 34 ile benzerdir. Fotoğrafta arkadan Selimiye Cami görünmektedir.

Kartpostal 87

Eski Cami'nin yapımına, Fetret Devri'nde, Emir Süleyman tarafından başlanmıştır. Musa Çelebi zamanında yapımına devam edilmiş, ancak Sultan Mehmet (Çelebi) zamanında inşası, 1413/1414 yıllarında, tamamlanmıştır. Yapının mimarı Hacı Alâeddin olarak bilinir. Dört paye üzerine dokuz kubbe olarak yapılmıştır. İki minaresi bulunur. Bir şerefeli minareyi Sultan Çelebi Mehmet, iki şerefeli minareyi Sultan II. Murad yaptırmıştır.[89]

Kartpostalda Eski Cami önünde Bedesten ile birlikte görülür. Fotoğrafın önünde uzanan tonozlu yapı ise Ali Paşa Çarşısı'dır. Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.

89 Halûk Kayıcı, Sâlnâmelere Göre İdarî, Sosyal ve Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s.78.

Kartpostal 88

Fotoğrafta, Eski Cami'nin minarelerinden birinin külahı yoktur. Harim kısmına girildiğinde orta kubbenin aydınlık feneri bulunmaktadır. Caminin dış duvar yüzeyinde küçük delikler görülmektedir. Fotoğrafın sağ kısmında, Mimar Sinan Caddesi üzerinde, 1940 senelerinde yıkılan Bakkalcıbaşılar'ın evi görülür.[90]

90 Kartpostal 8A

Kartpostal 89

Edirne'de Eski Cami celî yazıları, yazı yönünden en zengin camidir. XVIII. yüzyıl ve XX. yüzyılda yazıldığı bilinen bu yazıların san'at kıymeti mahalli olarak değerlendirilmektedir. Mevcut yazılarda imza olmaması ve kaynaklarda net bir bilgi bulunmamasından dolayı yazıların hattatları tam olarak bilinmemektedir. Eski Cami'nin hattatları olarak çeşitli kaynaklarda, Kâtipzade Mustafa, Hacı Hattat Mustafa Efendi, Cezayirli Hasan Hoca, San'atkâr Osman Efendi, Abdullah Vefâyi, Mustafa Tevfik Efendi ve Sultan II. Abdülhamid'in isimleri zikredilmektedir.[91]
Fotoğrafta kemer alınlıkları ile fil paye ve duvar paye yüzeylerindeki hat yazıları görmekteyiz.

91 Ali Fuat Baysal, Edirne Osmanlı Erken Dönem Camileri Kalem İşi Örnekleri ve Analizleri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Türk İslam Sanatları Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 2013, s. 372,373.

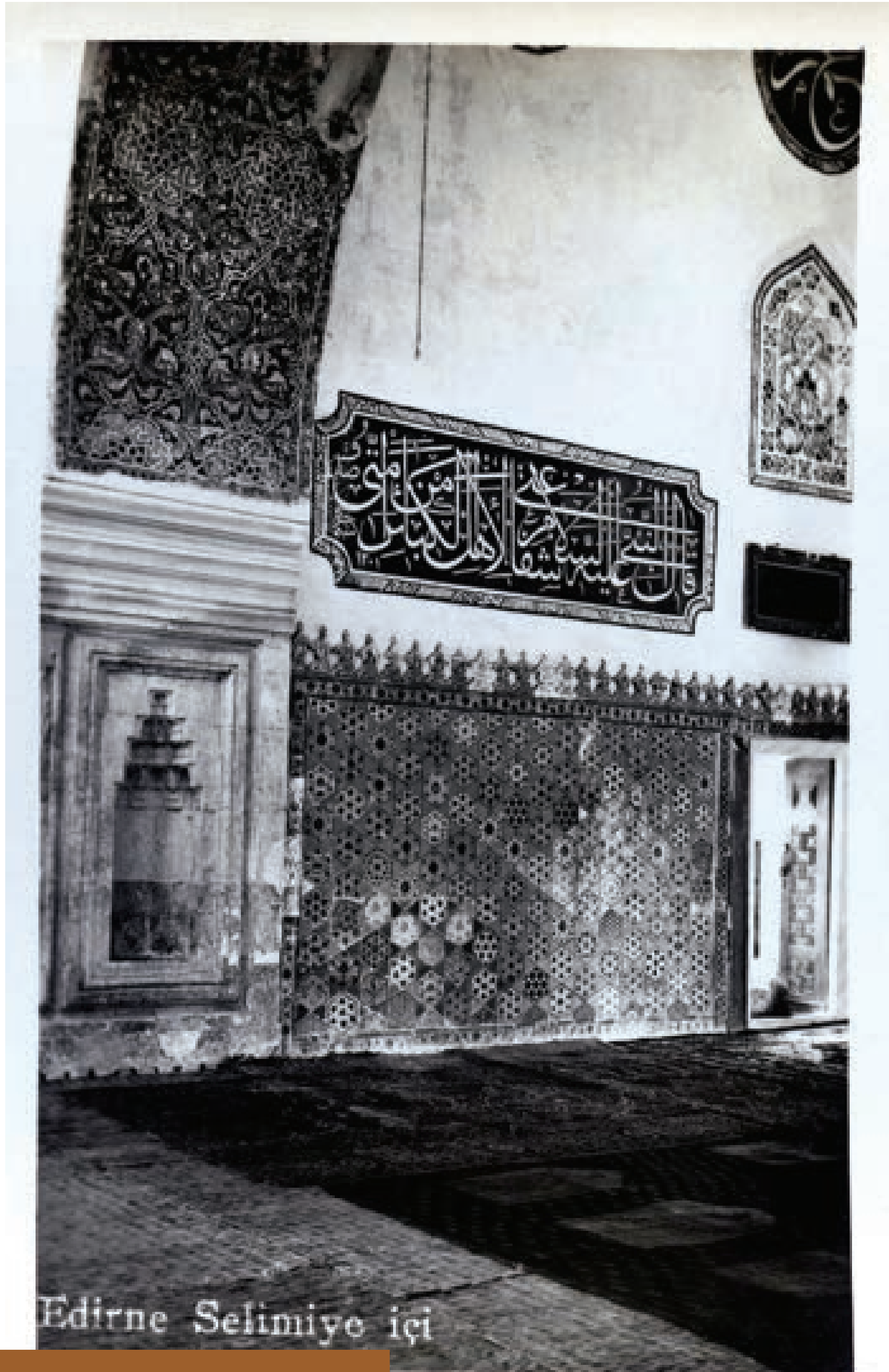
Kartpostal 90

Sultan II. Murad, Muradiye semtinde Mevlevihane'nin yakınına Muradiye Cami'ni yaptırır. 1434 senesinde inşası tamamlanır. Bursa ve İznik camileri gibi ters T plana sahiptir. Tek minaresi ve beş kubbeli bir son cemaat yeri bulunmaktadır.[92]

Caminin önündeki set üstündeki yapılar Mevlevihane'ye ait Şeyh Konağı ve konağın yanındaki semahanedir. Günümüze bu yapılar ulaşamamıştır.

Kartpostalın üstünde Sultan Abdülhamid tuğralı ve ayyıldızlı, 10 Paralık posta pulu bulunur. Kartpostalın üstünde "Sultan Murad Cami" Küçük Pazar yazılıdır. Sultan Murad Cami ve etrafındaki ahşap Edirne evlerinin mahalle dokusunu görmekteyiz. Kartpostalın arkasında editör "A. Ilieff" olarak belirtilmiştir.[93]

92 Aslanapa, a.g.e., s.70.
93 Kartpostalları çok nadirdir. Yılmaz, a.g.e., s. 89.

Kartpostal 91

Muradiye Cami harim duvarlarını, natüralist çiçekler ile bezeli altıgen çini levhalar ve bunların arasına yerleştirilen üçgen firuze levhalar süslemektedir.
Fotoğrafın altında Edirne Selimiye içi yazmaktadır. Bazı basılan kartpostal ve fotokartlarda bunun gibi yanlışlıklar mevcuttur.

Kartpostal 92

15. yüzyılın en güzel çini örneklerine sahip olan Muradiye Cami mihrap çinilerinde geometrik yıldızlar, rumi palmet ve hatayi motifleri renkli bir şekilde dekore edilmiştir.
Kabartma levha ve mukarnaslarda, mavi, beyaz, firuze ve sarı renkler kullanılmıştır. Geometrik geçme ve yazı kuşağından oluşan çerçeveler mihraba doğru kademelenme yapmaktadır. Muradiye Camii mihrabında, çok renkli sır tekniği (Cuerda seca) uygulanmıştır.[94]
Fotoğrafta, Mukarnas kavsara üzerinde görülen tuğra günümüzde bulunmamaktadır.

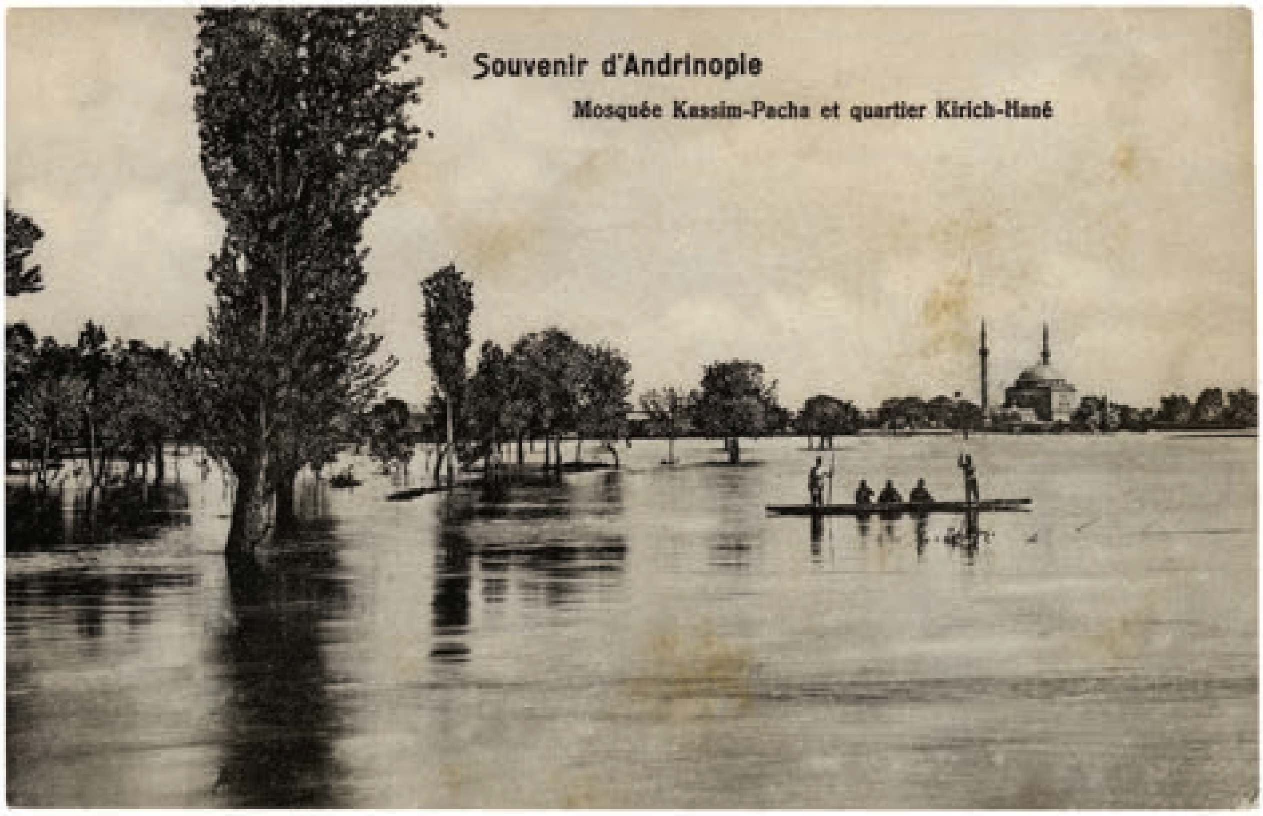
94 Gülgün Yılmaz, "Edirne'nin Erken Osmanlı Devri Yapılarında Çini Süsleme", Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 10, Temmuz 2015, s. 59-80. 69.

Kartpostal 93

Tunca nehri kenarında bulunan II. Sultan Bayezid Cami ve Külliyesi, II. Sultan Bayezid tarafından Mimar Hayreddin'e 1484-1488 tarihinde yaptırılır. Külliyeyi oluşturan yapılar tıp medresesi, imaret, darüşşifa, hamam, matbah ve erzak depolarıdır. Cami, dört yüksek duvar üzerine tek kubbeli olup birer şerefeli iki minaresi bulunur.[95]
Devlet Basımevi tarafından basılan bir kartpostaldır.

94 Aslanapa, a.g.e., s.54.

Kartpostal 94

Tunca nehri kıyısında bulunan birçok eser gibi Beyazıt Camii ve Külliyesi de nehir taşkınlarından büyük ölçüde zarar görmüştür. Caminin iç duvarlarında taşkınlar sırasında oluşan çizgiler taşkınların seviyesinin insan boyuna kadar yükseldiğini göstermektedir.[96]

Kartpostalın arkasında editör "A. Ilieff" olarak belirtilmiştir. Fotoğrafta uzaktan II. Sultan Bayezid Külliyesi görülmektedir.

96 Semavi Eyice, "Beyazıt II Camii ve Külliyesi", DİA, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 43.

Kartpostal 95

Renklendirilmiş kartpostalda külliyenin bazı yapıları haraptır. Kartpostalın arkasında editör olarak B. Vafiades'in adı geçmektedir.

Kartpostal 96

Sultan II. Murad tarafından yaptırılan Üç Şerefeli Cami 1448 tarihinde ibadete açılmıştır. Avlunun köşelerinde baklavalı, çubuklu ve burma olarak adlandırılan minareleri bulunur. Caminin güneyinde ise hazire yer alır. Üç Şerefeli Cami planı, altıgen kasnak üzerine oturan merkezi kubbenin, enine genişleyen dikdörtgen mekânı örttüğü ilk plan örneğidir. Basık biçimli merkezi ana kubbe içte altıgen kasnak üzerinde oturmaktadır. Avlunun merkezinde bir şadırvan yer almakta ve dört yanı revaklarla çevrilidir. Edirne Üç Şerefeli Cami merkezi planlı anıtsal boyutu ile yeni bir ulu cami tipindedir.[97]
Fotoğraf 1920'li yıllara aittir. Fotoğrafın üstünde Osmanlıca "Üç Şerefeli, Sarayiçine giden yol" yazmaktadır.

97 Aslanapa, a.g.e., s.22.

Kartpostal 97

Müşirlik Dairesi'nden Üç Şerefeli Cami'nin bir görünümü.
Fotoğraf 1920'li yıllara aittir.

Kartpostal 98

Üç Şerefeli Cami'nin güneydoğusunda Selimiye Camisi ve Külliyesi, güneyinde Eski Cami, Bedesten ve Rüstem Paşa Kervansarayı, batısında Makedonya Saat Kulesi bulunur.

Kartpostal 99

Üç Şerefeli Cami batı cephesi ve Makedonya Saat Kulesi
Kartpostalın arkasında Edirne editörlerinden Isaac J. Canetti'nin adı geçmektedir.

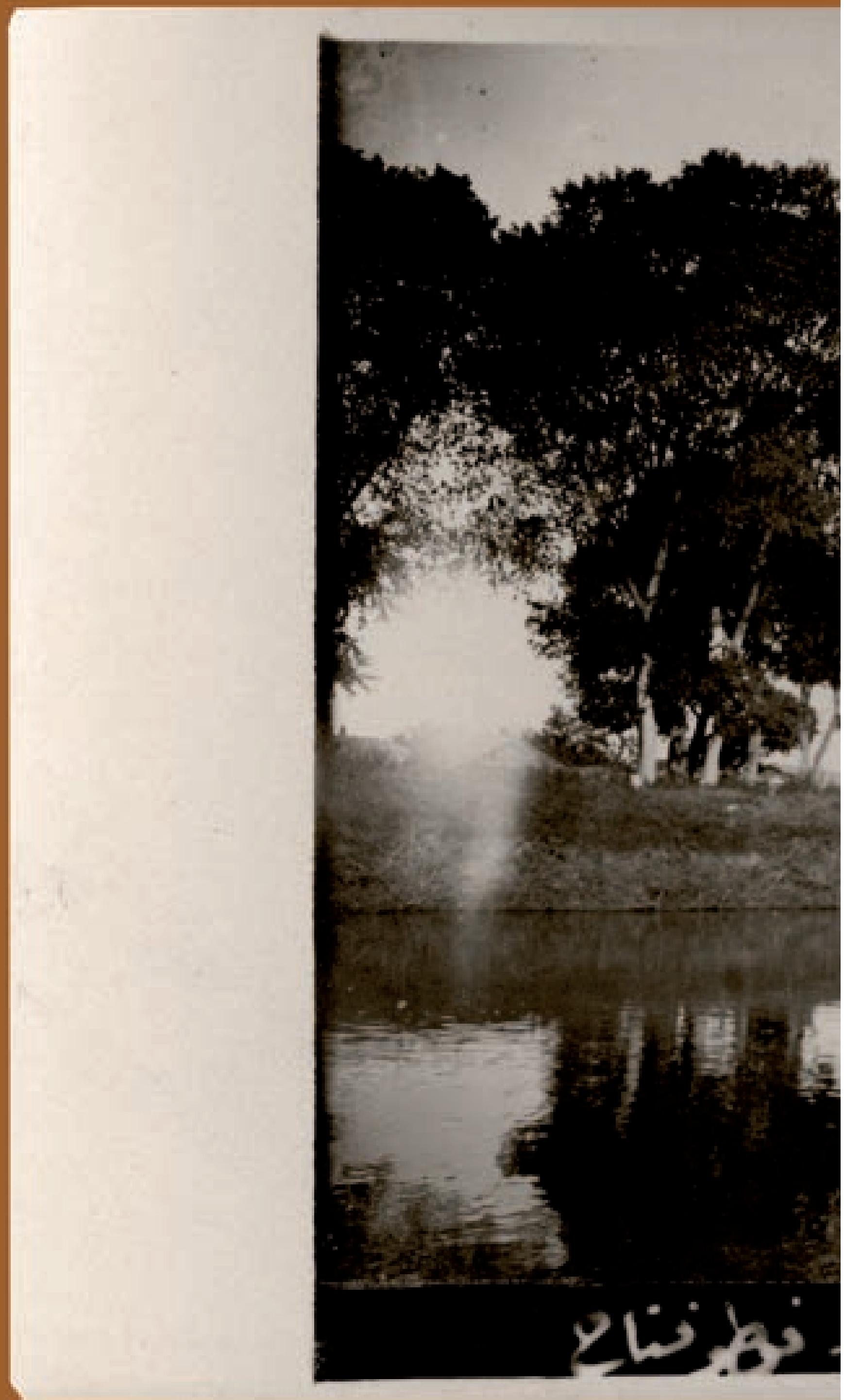
Kartpostal 100

Üç Şerefeli Cami Doğu Cephesi
Fotoğraf 1920'li yıllara aittir.

Kartpostal 101

Üç Şerefeli Cami Batı Cephesi avlu giriş kapısı

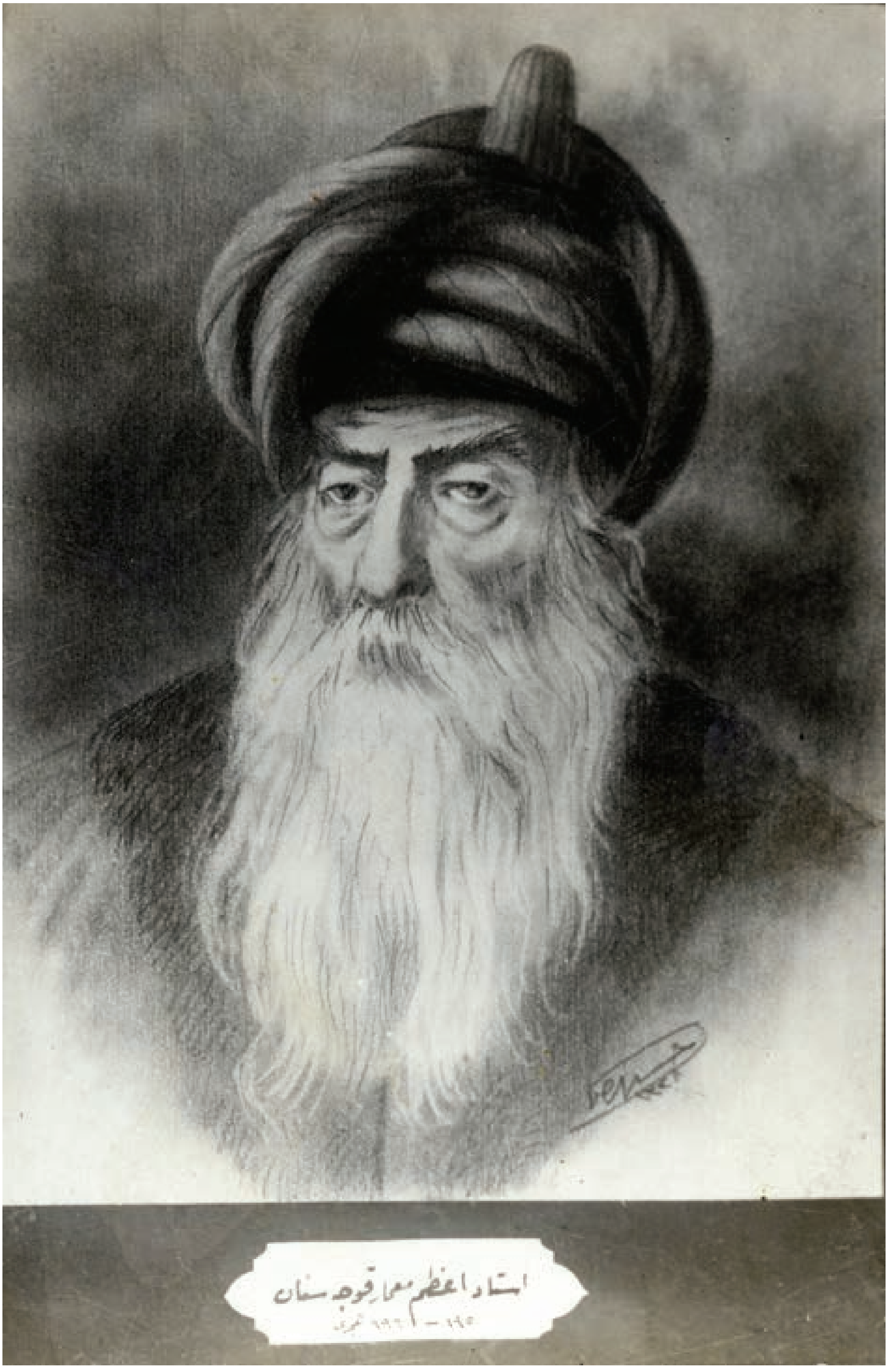
Kartpostal 102

Evliyâ Kasım Paşa Cami, Fatih Sultan Mehmed'in vezirlerinden Evliyâ Kasım Paşa tarafından 1478/1479 yıllarında yaptırılır. Kirişhâne'de Tunca nehrinin kenarında bulunur. Bir kubbeli ve bir minarelidir. Önüne ahşaptan bir son cemaat yeri yapılmıştır. Nehir kenarında rıhtımı bulunur. Banisi Kasım Paşa buraya gömülmüştür.[98]

Fotoğrafın altında Osmanlıca "Edirne: Tunca sahilinde Kasımpaşa Cami, Foto Fettah" yazılıdır.

97 Aslanapa, a.g.e., s.85.

استاد اعظم معمار قوجه سنان

Kartpostal 103

Hasan Rıza Bey, İtalya'da bulunduğu sırada Koca Sinan'ın resmini almıştır. Bu resme bakarak aynısını çizer, imzalar ve 1912 tarihini koyar. Rıfat Osman, Hasan Rıza Bey'in atölyesini ziyaret ettiğinde, Koca Sinan'ın bu resimlerini görür ve beğenir. Hasan Rıza'nın birini al demesi üzerine Hasan Rıza Bey'in çizmiş olduğu Koca Sinan portresini alır. Bu resim Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde Tıp Tarihi Enstitüsündedir. Pir-i fânî Koca Sinan'ın bilgeliğini ve şahsiyetini yansıtan başarılı bir portredir. Hasan Rıza'nın Karaağaç'ta evi ve atölyesinde şehit edilmesi sırasında evinde olan İtalyan ressamın Koca Sinan portresi Bulgar askerleri tarafından yağmalanır.[99]

99 Süheyl Ünver, Ressam Şehit Hasan Rıza Hayatı ve Resimleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970, s.18.

Kartpostal 104

Fotoğrafın arkasında Osmanlıca "Edirne'nin istasyona giden yolunun su baskınındaki manzarası" yazılıdır.

Kartpostal 105

Kartpostalın üstünde Osmanlıca "Edirne Muharebesi" yazmaktadır. Kartpostalda Şükrü Paşa ve kahraman Türk ordusunun savunmasını görmekteyiz.
Edirne muharebeleri, 18 Ekim 1912 tarihinden itibaren, şehrin kuzeyindeki alanlarda sınır çarpışmaları şeklinde başlamıştır. Şükrü Paşa'nın komutasındaki Edirne Müstahkem Mevkii'nin, dış dünyayla irtibatı kesildiğinden hiçbir yardım gelmemiştir. Süpürge tohumunun katılmasıyla yapılan ekmek bitmiş, ilaç bulunamamıştır. Bir yandan şiddetli soğuğa rağmen elli gün direnmesi beklenen askerlerimiz ve Edirneliler yüz altmış gün kendilerinden sayıca üç kat fazla ve ateş gücü bakımından altı kat daha üstün olan düşmana karşı savunma yaparak beklenilenin çok üzerinde mücadele etmişlerdir.[100]
Osmanlıca Kartpostalın arkasında editör Israilovitch'in M.J.C. monogramı yer almaktadır.

100 İlker Alp, "1912-1913 Balkan Savaşları'nda Edirne'nin Sükûtu ve Yaşanan Faciâlar", Karadeniz Araştırmaları, XV/60, 2018, s.27.

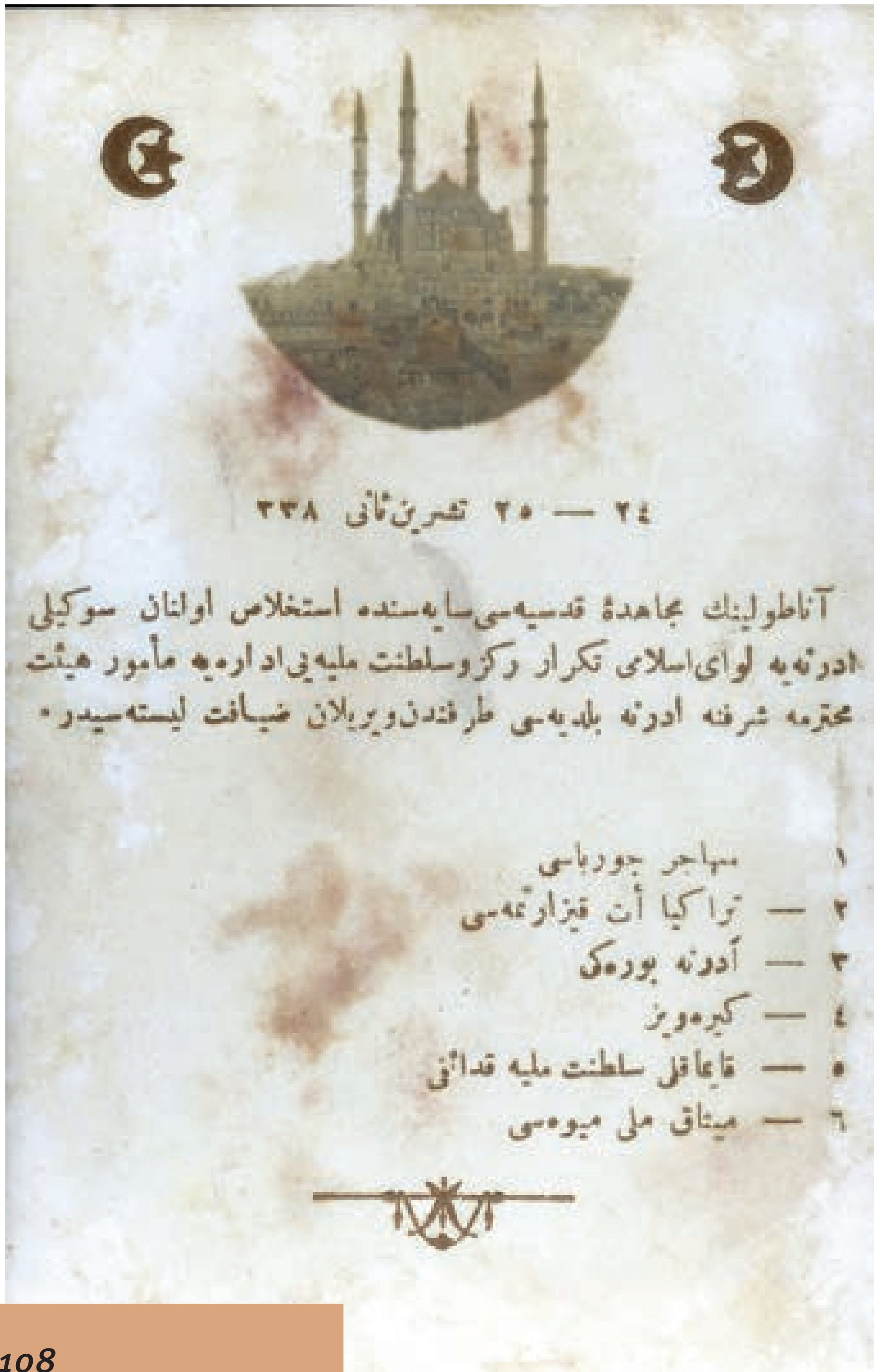
Kartpostal 106

Kartpostalın üstünde Osmanlıca "Edirne Müdafaası" yazmaktadır. Kartpostalda Edirne Müdafii Şükrü Paşa ve kahraman Türk ordusunun düşmana karşı direniş mücadelesini görmekteyiz.
Osmanlıca Kartpostalın arkasında editör Israilovitch'in M.J.C. monogramı yer almaktadır.

Kartpostal 107

Kartpostalın altında Osmanlıca "Edirne'nin İstirdadı" yazılıdır.
Osmanlıca Kartpostalın arkasında editör Israilovitch'in M.J.C. monogramı yer almaktadır.
Bu kartpostalın yarısının İstanbul Edirnekapı ve Üsküdar'a ait olması nedeniyle yanlış basılmış kartpostal olarak değerlendirilmiştir. Oysaki Edirne'nin kurtuluşu başkent İstanbul'da da büyük bir mutluluk ve heyecan yaratmıştır.

۲٤ — ۲٥ تشرین ثانی ۳۳۸

آناطولینك مجاهدهٔ قدسیه‌سی سایه‌سنده استخلاص اولنان سوكیلی ادرنه‌یه لوای اسلامی تكرار ركز و سلطنت ملیه‌یی اداره‌یه مأمور هیئت محترمه شرفنه ادرنه بلدیه‌سی طرفندن ویریلان ضیافت لیسته‌سیدر.

۱ مهاجر چورباسی
۲ — تراكیا أت قیزارتمه‌سی
۳ — أدرنه بورەكی
٤ — كرەوز
٥ — قایماقلی سلطنت ملیه قدائفی
٦ — میثاق ملی میوەسی

Kartpostal 108

25 Kasım 1922 tarihinde Edirne Belediyesi tarafından verilen bir ziyafet davetiyesidir. Davette sunulacak yemekler aşağı kısımda numaralandırılarak sıralanmıştır.
24-25 Teşrinisani 1338 Anadolu'nun mücahede-i kutsiyesi sayesinde istihlas olunan sevgili Edirne'ye livayı İslamı tekrar rekz ve saltanatı milliyeyi idareye memur heyeti Muhtereme şerefine Edirne Belediyesi tarafından verilen ziyafet listesidir.
1- Muhacir Çorbası 2- Trakya Et Kızartması 3- Edirne Böreği 4- Kereviz 5- Kaymaklı Saltanatı Milliye Kadayıfı 6- Misakı Milli Meyvesi

Kartpostal 109

Kartpostalın altında Osmanlıca "Bulgar Vahşetleri"
Kartpostalın sağ kenarında Osmanlıca "Edirne'de Karaağaç'ta İslâm ve Rum aileleri dörder dörder ellerinden bağlanıp Bulgar askerleri tarafından Meriç'e atılmıştır" yazılıdır.

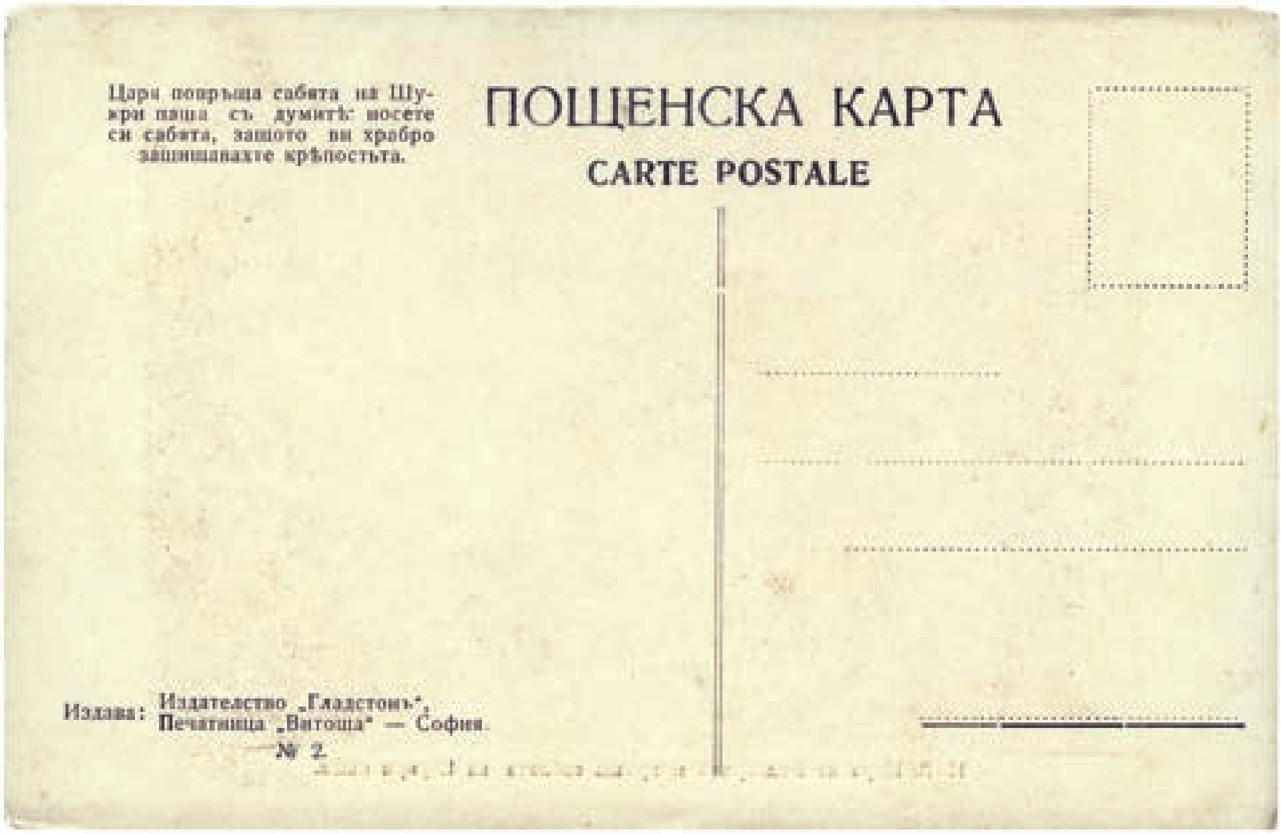

Kartpostal 110

Edirne'nin Bulgarlar tarafından işgalinden sonra Bulgarların propaganda amaçlı bastırdıkları kartpostallardan biridir. Kartpostalın altında Bulgarca "Bulgar Kralı (Çarı) Hazretleri Şükrü Paşa'nın kılıcını iade ediyor" yazmaktadır.

Müstahkem Mevki Komutanı Şükrü Paşa'nın, kurtuluş umudunu kaybetmesi nedeniyle 26 Mart 1913 tarihinde Muhasara Kuvvetleri Başkomutanı General Nikola İvanov'a teslim olmuştur. Şükrü Paşa teslim olmadan önce orduya verilen emir ile ateşli silâhlar kullanılamaz hale getirilmiş ve kendisinin kılıcı da dahil olmak üzere tüm kılıçlar kırılmıştır. Fakat Kral Ferdinand, kendi büyüklüğünü göstermek için propaganda maksatlı kılıç iade merasimi yapmıştır.[101]

101 Alp, a.g.m. s. 12.

Kartpostal 110A

Kartpostalın arkasında solda üst kısımda Bulgarca "Kral (Çar) şu sözlerle kılıcı Şükrü Paşa'ya iade eder: Silahınızı kuşanabilirsiniz, çünkü kaleyi cesurca savundunuz" yazmaktadır.
Editör bilgisi kartpostalın sol alt kısmında şu şekilde geçer: Yayınlayan: Yayıncı "Gladston" Matbaa "Vitosa" Sofya, No 2.

Kartpostal 111

Bulgarların propaganda amaçlı bastırdıkları kartpostallardan biridir. Kartpostalın sol kısmındaki kutucuk içinde Bulgarca "Bulgaristan'da kan dökülüyor, Edirne, İstanbul civarında ve Edirne'den ise Şükrü Paşa'nın hüzünlü olduğuna dair ses duyuluyor: Şükrü üzgün, gözyaşları dökülüyor ve eline bir kalem alıp Padişaha mektup yazıyor. Hükümdarım dinle sözlerimi Edirne çevresinde çok Bulgar var ve Hükümdarım; ben hiçbir şey yapamıyorum." yazmaktadır.

Kartpostalın sağ kısmındaki kutucuk içinde Bulgarca "Bulgarlar Edirne civarında duruyor, ayları günler gibi sayıyor. Bizim için ise kötü oldu. Ne yiyeceğim var ne cephanem, Ne de buğday, şeker ve kahve. Cesur Hükümdarım yardım gönder ya da Hükümdarım, barış iste! Çünkü Bulgarlara başımı eğersem Türk'ün şanı nerede kalacak?" yazmaktadır.

Kartpostalın alt kısmında ise Bulgarca "Edirne: 1) Efsanevi Sultan Selim Cami'nden genel görünüm; 2) Esir alınan şehrin komutanı ve savunucusu Şükrü Paşa'nın fotoğrafı 3) Şükrü Paşa'nın hüznü (türkü). 13 Mart 1913" yazmaktadır.

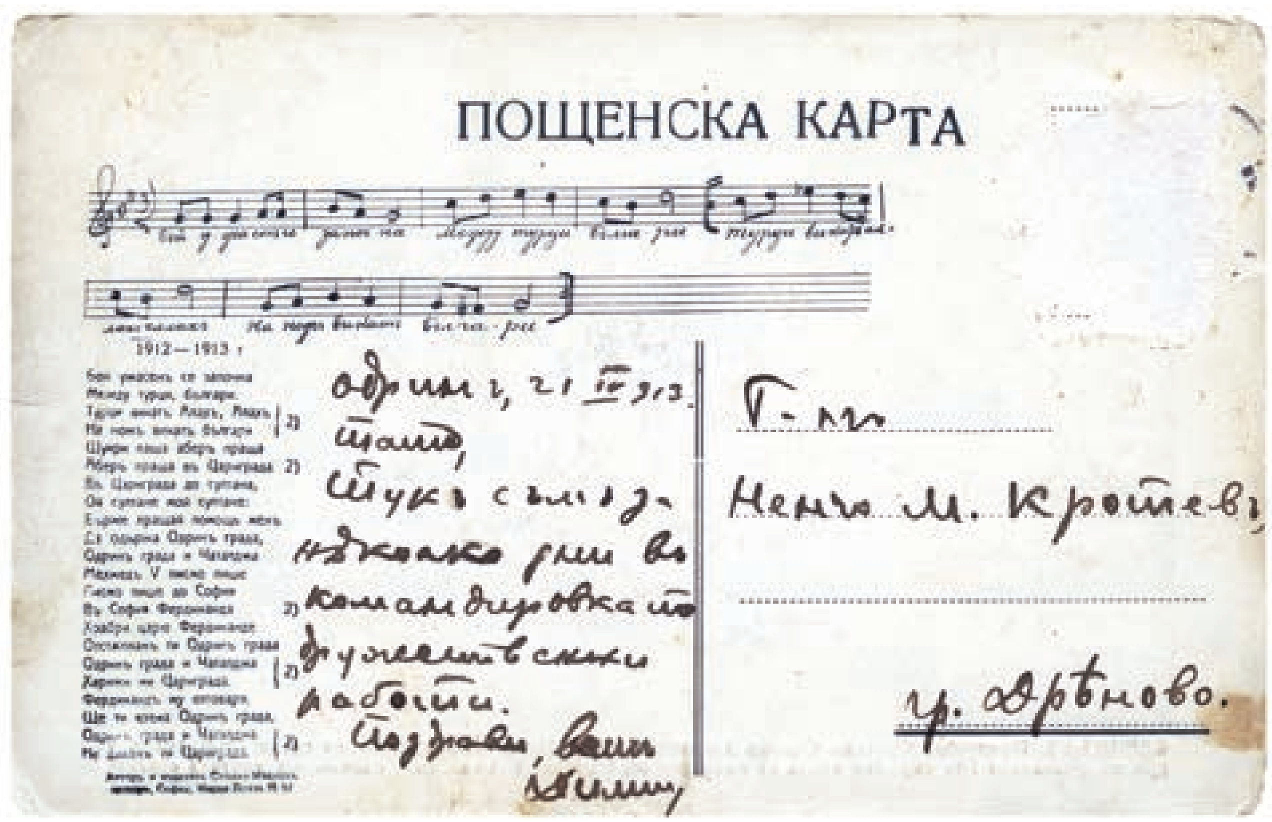
Kartpostal 111A

Kartpostalın arkasında solda alt kısımda editör bilgisi şu şekildedir: Yayınlayan: Stanke Ivanov Knizar, Sofya Bulvar, Dragoman, No 40.
Kartpostalın arkasında üst kısımda iki adet 17.03.1913 tarihli Softa posta mührü bulunur.

Kartpostal 112

Bulgarların propaganda amaçlı bastırdıkları kartpostallardan biridir.
Kartpostalın alt kısmında Bulgarca; "Edirne: 1) Ünlü Sultan Selim Cami 2) Bulgar Kralı Hazretleri, şehrin kurtarıcısı 3) Edirne'nin düşüşünün acı haberini alan V. Mehmet 4) Bulgar türküsü (arka tarafta)" yazılıdır.

Kartpostal 112A

Kartpostalın arkasına basılmış Bulgarca bir türkü notaları ile birlikte görülmektedir: Türkü şu şekildedir: "Korkunç bir mücadele başladı Türkler ve Bulgarlar arasında, Türkler Allah, Allah diye bağırır, Şükrü Paşa İstanbul'a haber gönderir, İstanbul'a Padişaha, Ey Sultanım, benim Sultanım: Bana hızlıca yardım gönder, Edirne şehrini elimde tutmak için, Edirne şehri ve Çatalca, V. Mehmed mektup yazar, Mektup yazar Sofya'ya, Sofya'ya, Ferdinand'a Cesur Kral Ferdinand, Edirne şehrini sana bırakıyorum, Edirne şehrini ve Çatalca'yı, bana İstanbul'u ver, Ferdinand ona cevap verir: Edirne şehrini senden alacağım, Edirne şehrini ve Çatalca'yı, Ama sana İstanbul'u vermeyeceğim".

Kartpostalın altında editör bilgisi şu şekildedir: Yazar ve Yayıncı: Stankı İvanov.

21 Nisan 1913 tarihinde Dryanovo Kasabası'ndaki Nenço M. Krotev'e Edirne'den Dimitır tarafından gönderilmiştir.

Kartpostal 113

Bulgarların propaganda amaçlı bastırdıkları kartpostallardan biridir.
Kartpostalın üst kısmında Bulgarca "Bulgar ordusunun Lüleburgaz civarında kazandığı parlak zafer" cümlesi yazılıdır.
Kartpostal Rositsa/Sofya'da basılmıştır.

Kartpostal 114

Edirne 11 Mayıs 1928 Kız Muallim Mektebi

Kartpostal 115

11 Mayıs 1928 tarihli Edirne Lise Muallim Mektebi

KAYNAKÇA:

AĞAOĞULLARI M. Ziya, PABUÇCUOĞLU M. Bülent, İsfila Türk Pulları ve Antiyeleri Kataloğu 1863-2005, Doğan Ofset Yayıncılık, İstanbul 2005.

AKYÜZ Erkan, Balkan Savaşlarında Edirne Müdafaâsı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, Edirne 2014.

ALP İlker, "1912-1913 Balkan Savaşları'nda Edirne'nin Sükûtu ve Yaşanan Faciâlar", Karadeniz Araştırmaları, XV/60, 2018, s.1-33.

ASLANAPA Oktay, Edirne'de Osmanlı Devri Âbideleri, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2014.

AYVERDİ Ekrem Hakkı, Osmanlı Mimârîsinde I. Murad-Çelebi Mehmed-II. Murad ve Fâtih Devri Eserleri Edirne, (Yay. Haz. İ. Aydın Yüksel- İ. Numan), Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2014.

BALCI Atakan, "Mimar Kemaleddin'in Edirne'deki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 11, 2022, s. 168-206.

BAYSAL Ali Fuat, Edirne Osmanlı Erken Dönem Camileri Kalem İşi Örnekleri ve Analizleri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Türk İslam Sa- natları Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 2013.

BULUT Cengiz, Edirne'nin Necmi Abey'i Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü Necmi İğe 1898-1953, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

CANITEZ Tülay, Edirne Necmi İge Evi Restorasyonu, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, Edirne 2003.

ÇİNKO Merve Arslan, ERES Zeynep, "Edirne'de Bir Osmanlı Eğitim Kurumu Olarak Rüşdiyeler ve Geçirdikleri Değişimlerin Değerlendirilmesi", II. Uluslararası Osmanlı İzleri Sempozyumu, 17-18 Aralık 2021 Edirne, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne Mart 2022, s. 204-216.

ÇİNKO Merve Arslan, ERES Zeynep, "Arşiv Belgeleriyle 19-20. yüzyıl Edirne Vilayetinin Eğitim Tarihi ve Yapıları Üzerine Değerlendirmeler", Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi, 11/1, Temmuz 2022, 73-124.

ÇOLAK Orhan, Tarihi Fotoğraflarla Edirne, Sultan Abdülhamid koleksiyonundan ve İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) arşivlerinden derlenen, IRCICA Yayınları, İstanbul 2015.

DIRAMALI Zeynep, Mimar Sinan'ın Ustalık Eseri Selimiye Cami Mimari Süslemeleri ile Kalfalık Eseri Süleymaniye Cami Mimari Süslemelerinin Karşılaştırılması, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel Kültür Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019.

EDİRNE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTERİ I, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013.

EDİRNE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTERİ II, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013.

EKİM Zeynep Emel, Kartpostallarda Yedikule Hisarı, Fatih Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

ERDOĞU Rabia Emekligil, Geçmişin İzinde Karaağaç, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

ERSOY Bozkurt, "Edirne Yemiş Kapanı ve Restitüsyon Önerisi", Sanat Tarihi Dergisi, XXVII / 1, Nisan 2018, s.119-133.

EYİCE Semavi, "Edirne Saat Kulesi ve Üzerindeki Bizans Kitabesi", Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı 8-9, 1979-1980, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1980, s.1-22.

EYİCE Semavi, "Ali Paşa Çarşısı", DİA, C. II, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, s. 432-433.

EYİCE Semavi, "Beyazıt II Camii ve Külliyesi", DİA, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 42-45.

EYİCE Semavi, "Gazi Mihal Köprüsü", DİA, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İstanbul 1996, s. 461-462.

KALEM Tuğrul, Ahi Çelebi'nin Hayatı ve Eserleri, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, Mayıs 2017.

KARADEMİR Murat, Edirne Çeşmeleri, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2008.

KAYICI Halûk, Sâlnâmelere Göre İdarî, Sosyal ve Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

KAZANCIGİL Ratip, GÖKÇE Nilüfer ve BİLAR Ender, Edirne'nin Eğitim Tarihi (İlk - Orta Öğretim 1361 – 2005), Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2006.

KOCAASLAN Murat, "Edirne Yeni Saray'ın Arz Odası ve Kum Kasrı'nın 1171/1757-58 Yılı Onarımları", History Studies, 12/3, Haziran 2020, s. 1177-1204.

KOCAASLAN Murat, "Edirne Sarây-ı Cedîd-i Âmire'nin Cihânnümâ Kasrı ve 1171 / 1757-58 Yılı Tamirat Kayıtları", Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi, Cilt 7, Sayı 18, Temmuz 2020, 359-384.

KOLAY Emre, Sultan, "II. Abdülhamid Dönemi'nde Doğu Trakya'da İnşa Edilen Belediye Binaları" DTCF Dergisi, 60.2 (2020), s.599-637.

KÖSE Ahmet, Edirne Selimiye Camii'nde Yazının Süsleme Unsuru Olarak Kullanımı, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2013.

MISIRLI Arif, ÖZGÜVEN H. Burcu, "Edirne Yıldırım ve Yeni İmaret Yerleşimlerinin Tarihi Gelişimi", 10. Uluslararası Sinan Sempozyumu Bildiri Kitabı, 27 – 28 Nisan 2017 Trakya Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2017, s.105-112.

MÜLÂYİM Selçuk, ÇOBANOĞLU Ahmet Vefa, "Selimiye Camii ve Külliyesi", DİA, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 430-434.

ONUR Oral, XVI'dan XX. Yüzyıla Belgelerle Edirne, Edirne Valiliği Yayınları, İstanbul 2006.

OSMAN Rıfat, Edirne Sarayı, (Yay. Süheyl Ünver), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.

OSMAN Rıfat, Edirne Rehnüması (Edirne Şehir Klavuzu), (Çev. Ratip Kazancıgil), Edirne Valiliği Kültür Yayınları, Edirne 2013.

ÖZER Mustafa, Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri 1, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013.

ÖZER Mustafa, DÜNDAR Mesut, "Edirne Sarayı Kum Kasrı Hamamı ve Aşçılar Hamamı", 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Yıl 2019, Cilt: 13, s.571 – 584.

PEHLİVAN Gamze Fahriye, "Anıtsal Türk Mimarlık Örneklerinden Deveci Han'ın Yeniden İşlevlendirilmesi", SUTAD, Bahar 2018; (43): 537-559.

TOPRAK Nurcan, Edirne'de Geç Dönem Osmanlı Eğitim Yapıları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

ÜNKAZAN Servet, Edirne ve Çevresinde Osmanlı Dönemi Askerî Mimari, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013.
ÜNVER Süheyl, Ressam Şehit Hasan Rıza Hayatı ve Resimleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970.

YILDIRIM Fatma Tatlı Işılay, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim ve Edirne'de İnşa Edilen Eğitim Yapıları (1839 – 1923), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Türk İslam Sanatları Bilim Dalı, 2019.

YILMAZ Ercan, "Edirne Atatürk Anıtı", Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt:2 Sayı:5, 2018, s. 46-79.

YILMAZ Gökhun, Osmanlı Dönemi Kartpostal Editörleri 1895-1923 Anadolu, Trakya, İstanbul, Yek Matbaacılık, İstanbul 2019.

YILMAZ Gülgün, "Edirne'nin Erken Osmanlı Devri Yapılarında Çini Süsleme", Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 10, Temmuz 2015, s. 59-80.

İnternet Kaynakları
https://edirneataturk.meb.k12.tr (Erişim Tarihi 30 Haziran 2023)
http://www.edirne.gov.tr/hukumet-konagi-tarihcesi (Erişim Tarihi 1 Haziran 2023)
http://www.vatandasgazetesi.com.tr/gundem/mahya-kurulacak-mi- h1935.html (Erişim Tarihi 10 Haziran 2023)

Kitapta Adı Geçen Editör ve Matbaalar

Moise J. Israilovitch M.J.C.

Edirne Editörleri

Joseph N. Mitrani

A. Ilieff

Néssim Béhar

Isaac J. Canetti

Jacques Saül

B. Vafiades

Bulgaristan'da Basılanlar

Yayınlayan Ivan D. Bajdarov – Sofya

Moderno Iscustvo, Kroum Marinoff-Philippople (Filibe)

Librairie de la Cour J. B. Kassuroff, Sofia".

Moderna Knijarnitsa, Hristo N. Malinov, Plovdiv (Filibe)

Gladston Matbaa "Vitosa" Sofya

Stanke Ivanov Knizar, Sofya Bulvar, Dragoman.

Prag'da Basılanlar

B. Neibert, - Prag – Smihov - Çekya

Doç. Dr. Zeynep Emel Ekim

1994 senesinde Beşiktaş Kız Lisesi'ni bitirdi. 2002 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldu. Kadir Has Üniversitesi'nde, İşletme Yönetimi Yüksek Lisansı (Master of Business Administration – MBA)'nı 2004 senesinde bitirdi. 2018 senesinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde, "İstanbul'da Sultan Abdülaziz Dönemi Kasırları Arasında Ayazağa Kasırlarının Yeri" isimli tez ile doktorasını tamamladı. 2018-2020 yılları arasında İstanbul Medipol Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde Dr. Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. 2020-2023 senesinde Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Meslek Yüksek Okulu'nda Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. 2023 senesinde doçent oldu. 2014'ten itibaren İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları'nda sanat tarihçisi üye olarak görev yapmaktadır.

Halen İstanbul Medipol Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu Mimari Restorasyon Programı'nda Doç. Dr. olarak görev yapan Zeynep Emel Ekim'in birçok ulusal ve uluslararası dergi ve kitaplarda yayımlanmış akademik çalışmaları mevcuttur. Özellikle 19. yüzyılda Osmanlı Dönemi mimarisi, kültürel ve doğal miras, kültür varlıklarının korunması ve restorasyonu, kent arkeolojisi ve mimarlık tarihi yazarın uzmanlık alanlarıdır. Yazarın "Kartpostallarda Yedikule Hisarı" adlı kitabı da mevcuttur.